

Taxa postálá
pláttá in num
No. 30523/1934

Sz.
eg.
tal.
Baron

10. Telefona: 18-60. Előfizetés:
Havonta 110, negyedévre 326
évre 600, egészévre 1200 lej.
Földre: Havonta 2, negyedévr
félre 12, egészévre 20 dollár.
Hirdetések díjszabás szerint. —
„UJ KELET“ a transilvaniai és
bánati zsidóság egyetlen napilap-
ja. Cikkeink utánnomását csak a
forrás megjelölésével engedjük meg.

UJ KELET

ZSIDÓ NAPILAP

Director-Pfőszer-
kesztő: Dr. Mar-
ton Ernő, Re.
Ara 5 lej
Director responsabil-Felelős szerkesztő:
Jámbor Ferenc. Administratív
delegat si girant responsabil-Felelős
igazgató: Schwartz Eudra. Propri-
etar-tulajdonos: Fraternitas S. A. R.
de Editura. Registrul publicatiilor
periodice No. 43. Dos. 839. 1933.
Tribunalul Cluj, Secția III.

Szombat, szeptember 2.
1939—5699. Elul 17.
XXII. évfolyam, 198. szám.

A péntekre virradó éjszaka megszakadtak a diplomáciai tárgyalások

Megkezdődött a német- lengyel háború

Varsót, Krakkót, Kattowitzot és másik négy lengyel várost bombáztak a német repülők. A lengyel tüzérség Beuthen állomását bombázta. Elhárították a Varsó elleni légitámadást

Anglia és Franciaország elrendelték az általános mozgósítást, — és haladéktalanul Lengyelország segítségére sietnek

Berlin, szeptember 1. (Rador-DNB.) A német főváros lakossága a csütörtökről péntekre virradó éjszákát nagyrészt ébren töltötte és a Wilhelm-strassen felállított hangszórókat hallgatta. Hitler éjjel után tanácskozára hívta egybe a titkos tanácsot, amelynek ülésén a tanácsstagok ki-
Neurath, Göring, Göbbels, Hess, Ribbentrop és *Frank* miniszterek, illetve birodalmi vezetők is résztvettek.

Berlin, szeptember 1. (Rador.) DNB: Csütörtökről péntekre virradó éjszaka Hitler a következő napiparancsot intézte a hadsereghez:

„A lengyel állam elutasította a szom-

szódi viszony békés rendezését, amit kívántunk és a fegyverekre apellál. A lengyelországi németeket véres terrornak vetik alá. A türehtelen határsértések sorozata bizonyítja, hogy a lengyelek már nem tartják tiszteletben Németország határait. Ezen örütség megszüntetésére nem marad számomra más módzat, mint erőszakkal válaszolni az erőszakra. A német hadsereg a legnagyobb eréllyel fog verekedni a német nép becsületéért és létjogaiért. Elvárom, hogy minden katona mindvégig eleget tegyen kötelességének. Eljen a mi nemzetünk és birodalmunk!”

A napiparancs 1939 szeptember 1-én lett keltezte.

A sorsdöntő birodalmi gyűlés

Berlin, szeptember 1. (Rador.) Péntek reggel néhány perccel 10 óra előtt a Führer a Kroll operába érkezett, ahol összeült a Reichstag. Hitler tábori csukaszürke egyenruhát viselt. A képviselők lelkes ünneplésben részesítették.

A parlament ülését Göring marsall nyitotta meg a következő szavakkal:

— Képviselő urak! Csak ma reggel 3 órakor hívtam össze Önöket, de hála repülő és gépkocsi szerveztünknek sikerült

legnagyobb részüket idejében idehozni. Több mint 100 képviselő hiányzik, mert ma ott vannak, ahol a német férfi legjobban nyilváníthatja hazafias magatartását, tehát a német hadsereg soraiiban. Ők teljesíteni fogják kötelességüket, mint ahogy a Reichstag kebelében is tették. A Führer a szó.

Hitler a képviselők és hallgatóság óvációja közepette ment fel a szószékre és a következőket mondotta:

Hitler bejelentései

— Évek óta szenvedünk mindnyájan olyan kérdések nyomása alatt, amelyeket a versaillesi parancs kényszerített ránk. A helyzet türehtelenné vált. Danzig német város volt és maradt. A folyósó német volt és az ma is. Danzigot elválasztották tőlünk, a folyósót lecsatolták a lengyelek. Mint az összes keleti német területeken, a németeket itt is türehtelen módon kezelték. Több, mint egy millió német véru embernek kellett hazáját 1919 és 1920 között elhagynia. Mint mindenkor ezen türehtelen állapotok megoldását békés revizió útján próbáltam elérni. Ha a külföld azt állítja, hogy csak nyomást alkalmazunk a revizió érdekében, ez hazugság. A nemzeti szocializmus uralomrajövetelét megelőző tizenöt esztendő alatt elég alkalom volt e reviziónak szabad eljárás és békülékeny-ség útján való megejtésére, ami nem történt meg. En magam nem egyszer tettem ezek után indítványokat a türehtelenné vált állapotok reviziójára. Mint tudják, ezeket a javaslatokat, amelyek a fegyverkezesek korlátozását és szükség esetén azok megállítását célozták, valamint a háborus cselekedetek megszorítására vonatkozó javaslataimat, amelyeknek értelmében a modern hadviselés bizonyos módszereit kiküszöböltették volna — elutasították. Ismerik indítványaimat, amelyekben

a német felségjogok helyreállításának szük-ségességét hangoztattam a német területek felett. Ismerik folytonos törekvéseimet, amelyek hivatva voltak békés megoldást találni az osztrák kérdésre, majd a cseh és morvaországi szudéták problémájára. Lehetetlen békés reviziót kérni egy helyzetre és egyidejűleg elutasítani a békés reviziót. Ugyancsak lehetetlen azt mondani, hogy aki ilyen helyzetben van és aki ilyen reviziót kezdeményez, kihágást követ el egy törvénnyel szemben, mert mi, németek számára a versaillesi diktátum nem törvény. Revolverrel a kézben és éh-halállal való fenyegetéssel kényszerítették bennünket az aláírásra és azután ünne-pélyesnek nyilvánították ezt a kényszer útján szerzett aláírást.

Danzig és a korridor

— Ami Danzigot és a korridorot illeti, hasonlóképpen megkíséreltem az összes kérdéseket békés indítványok, a problémák békés megvitatása útján megoldani. Mi megértjük azt, ha ezen megoldás idő-pontja nem érdeklí tulságosan a nyugati államokat. Számunkra azonban ez az idő-pont nem lehetett közömbös. A lengyel területen szenvedő német áldozatok száma nem tűrt további halasztást. A lengyel államférfiakkal folytatott beszélgetéseim so-

rán megvitattam ezeket a gondolatokat, amelyeket, mint tudják, a Reichstag előtt tartott legutolsó beszédemben is kifejtettem. Senkisémondhatja, hogy ez megengedhetetlen eljárás, vagy a lojalitást nélkülöző nyomás lett volna. Utasítást adtam később, hogy szerkesszék meg a német javaslatokat. Elképzelni nem lehetet-
tisabbat és szerényebbet ezeknél a javaslatoknál. Ezt ki kell hangsúlyozni az egész emberiség előtt. En voltam az egyetlen, aki egyáltalán ilyen javaslatokat tettem Lengyelországnak, mert tudom, hogy midőn megtettem azokat, szembehelyezkedtem a németek milliói által táplált gondolatokkal.

Lengyelország „bünbajtroma“

— Ezeket a javaslatokat visszautasították. És ez még nem minden. Mozgósításokkal válaszoltak rá. és egyre fokozódó terrorizmussal. Fokozódott ez az eljárás a danzigi és a korridoron lakó németekre gyakorolt nyomással. Danzig szabad városnak gazdasági és politikai téren való megfojtásával, az utóbbi hetekben pedig katonai intézkedésekkel a közlekedés elvágásával. Lengyelország harcot indított Danzig ellen. Nem volt hajlandó arra, hogy a korridor kérdését méltányos módon oldja meg, amely kielégítse mindkét ország érdekeit. Nem volt hajlandó végül arra sem, hogy a kisebbségekkel szembeni elemi kötelességeit teljesítse. Meg kell állapítanom: Németország teljesítette kötelességeit. A birodalomban élő kisebbségeket nem üldözik. Aljon elő egyetlen francia is és merje mondani, hogy a Saar-vidéken például Németország kintozta, vagy elnyomta volna az ott élő franciákat. Senkisémondhatja ezt. Az utolsó négy hónapban a helyzet súlyosbodását figyeltük meg és nem mulasztottuk el Lengyelországot erő-ről többiben figyelmeztetni. Ezeket a figyelmeztetéseket az utóbbi hetek folyamán megismételtük. Ezt a figyelmeztetést eljuttattam több mint három héttel ezelőtt Lengyelországhoz berlini nagykövetéhez is. Közöltem a nagykövettel, hogy amennyiben Lengyelország továbbra is ultimátum-szerű jegyzékeket intéz Danzighoz, amennyiben Lengyelország folytatja a németekkel szembeni elnyomatás metódusait és ha nem vet véget azon vámintézkedéseknek, amelyek Danzig gazdasági tönkretételére irányulnak, ugy a német birodalom nem maradhat tétlen. Semmilyen kétséget nem hagytam aziránt, hogy a mai Németország nem hasonlítható össze az egykori Németországgal.

Utolsó kísérletként elfogadtam az angol közvetítő javaslatot. E helyen meg kell állapítanom a következőt: kormányom tagjaival két napon át hiába vártam, hogy a

lengyel kormány elküldje Berlinbe teljhatalmu megbízottját.

Megnyugtatás a Nyugat felé

Emiatt tegnap este elhatároztam, és az angol kormánnyal is közöltem, hogy ilyen körülmények között nem látom a lengyel kormány hajlandóságát arra, hogy vele komolyan tárgyalhassak.

— A lengyel kormány közben elrendelte az általános mozgósítást. Ezekután elhatároztam, hogy a lengyel kormánynak ugyanolyan hangnemben válaszolok, ahogy Lengyelország beszélt velünk. Ha a nyugati hatalmak államférfiai kijelentik, hogy ez az ő érdekeiket érinti, az nagyon sajnálatos, de egy pillanatil sem változtat-hatja meg Németország elhatározását.

— Tulajdonképpen mit is akarnak tőlünk. A leghatározottabban kijelentem, hogy ezektől az államoktól semmit sem követelünk és a jövőben sem fogok semmit követelni.

Többiben kijelentettem egyébként, hogy Németország nincs érdekelve a Nyugaton. A Siegfried vonal is azt kívánta jelenteni, hogy Nyugat felé az állapotokat véglegesen tekintjük.

Köszönetemet kell kifejeznem azoknak az államoknak, amelyek megértéssel kísérték akciónkat és elhatározásunkat. Külön-külön áll ez Olaszországra, amely végig a legönzetlenebb módon támogott. Harcunk végigküzdeséről azonban nem folyamodunk idegen segítséghez, mert ezt a harcot a magunk eszközeivel akarjuk megvívni.

Az orosz-német viszony — végleges

Szólanom kell ehelyről az orosz-német viszonyról is. A német nemzeti szocializmus nem export áru; mi azt nem akartuk külföldi államokban terjeszteni. Abban a pillanatban, mihielyest orosz részről kijelentették, hogy a kommunizmusnak Németországban való terjesztéséről lemondanak, semmi ok nem forgott fenn többé aziránt, hogy ezzel a hatalmas állammal meg ne egyezünk. Így jött létre az orosz-német megállapodás. Ha a Nyugaton azt hiszik, hogy az ezen egyezmény által teremtett helyzetet meg változtathatnak, akkor alapvetően tévednek. A szovjet parlamentje és a német kormány tegnap ratifikálták a létrejött megegyezést. A beszédet, amelyet ezalkalommal Moszkvában Molotov külügyi népbiztos tartott, szóról-szóra alá-írom én is.

— Németország és Oroszország egymás ellen harcoltak a világháborúban. Ez nem fog többé megismétlődni. Megegyésünknek végleges jellege van és a legnagyobb fordulatot jelenti a jövőre nézve.

(Folytatása az ötödik oldalon.)

Milyen ajánlatokat tett a német kormány Anglián keresztül Lengyelországnak A tragikus csütörtöki éjszaka

A Hendersonnak átnyújtott német jegyzék Danzig átadását kérte és népszavazást a korridor területe fölött. Hitler és Förster csütörtökön döntöttek Danzig formai csatlakozásáról

A Danzig csatlakozását elrendelő törvény és Hitler-Förster táviratváltása

A csütörtöki péntekre virradó éjszaka sorsdöntő fordulatot hozott a hetek óta egyre élesebbé és feszültebbé váló nemzetközi világban. Az orosz-német megegyezés fenyegető módon tette valószínűvé, hogy a német kormány ezek után meg fogja gyorsítani a Lengyelországgal szemben elindított politikai és diplomáciai akció ütemét. Az angol-francia-orosz szövetség tulajdonképpen fűző béke-megállapodás eképpén szertefoszlottak és a világ annál görsösebben összpontosította reményességét a London és Berlin között folyó tárgyalásokra. Ezeknek tartalma az utolsó pillanatig ismeretlen volt. Csak az általánosan fokozódó katonai intézkedések tették plauzibilitású, hogy ezek a legteljesebb titoktartás mellett folyó tárgyalások a válság békés megoldására nem sok lehetőséget foglaltak magukban.

A katonai intézkedések, amelyek különösen Angliában és Franciaországban haladtak előre gyors tempóban, mindenestre más célt is szolgáltak. Anglia és Franciaország demonstrálni kívánta Németország és az egész világ számára, hogy a Lengyelországgal szemben vállalt garanciát fenntartják és adott esetben hajlandók vállalni az abban foglalt kötelezettségek végösszekonkvenciáit. Az elmúlt években csak az egyik fél érvesztette a háborúra való elszántság aduját a nemzetközi politikában; a nyugati demokráciák nem szüntek meg a békés való gazdaságukat hangsúlyozni és így a dolgok természeténél fogva hátrányosabb helyzetben voltak a másik féllel szemben.

Az elmúlt napokban foganatosított katonai intézkedésekkel az angol és francia kormányok tudtul óhajtották adni a világnak, hogy készek szükség esetén a háborút, mint elkerülhetlent és végzetesül valamit tudomásul venni, — de ha a konfliktus békés uton megoldható, úgy ez a megoldás csak egyenlő felek megegyezésére lehet. Semmiesetre sem történhetik az meg, hogy a megegyezés az

egyik fél diktátumán épüljön fel, amelyet a másik a háborúval való fenyegetés hatása alatt elfogad anélkül, hogy az előírt feltételekhez akár hozzá is szólhatna.

A csütörtök délutáni táviratok már arról számoltak be, hogy a légkör fullasztóan sűrűvé vált. Ciano gróf lapja, a Telegrapho csütörtök délután jelentette, hogy a háború kitörésétől talán már mindössze néhány óra választ el. Ugyancsak az olasz távirati újság jelentette csütörtökön este hat órakor, hogy a döntés küszöbön áll. Hitler nemzetvédelmi tanácsot nevezett ki Göring elnöke és Rudolf Hess alelnöke alatt. Mussolini az olasz hadsereg vezetésére írt intézkedést, Anglia mozgósította flottáját, mialatt a lengyelek végrehajtották az általános mozgósítást. Párizsban tovább folyt a gyermekek és a polgári lakosság elszállítása. A lengyel-német határon az incidensek egyre gyakoribbakká váltak; Danzigban a rendőrség címén működő német véderő sorozatosan letartóztatta a lengyel tisztviselőket és ezzel a lengyel jogok gyakorlásának az egész szabadváros területén végetvetett.

Ilyen előzmények után este tíz órakor hozta nyilvánosságra a német kormány a közleményt amely az angol-német tárgyalások megszakítását jelentette be. Ismertette ugyanakkor a feltételeket, amelyeknek alapján a német kormány hajlandó lett volna a lengyel kormány kiküldöttjével tárgyalni. Lapunk más helyen beszámoltunk arról, hogy a lengyel és angol jelentések lényegesen eltérnek a tárgyalásokról kiadott alábbi német verziótól. Még a csütörtöki péntekre virradó éjszaka folyamán közölte a német rádió Danzig csatlakozásáról szóló táviratváltást és Hitler próklamációját, amely a békés állapot megszüntetésének híradása volt. Ezen az éjszakán új megpróbáltatások tragikus korszaka vette kezdetét az emberiség történelmében.

„Teljhatalmu megbizottához“ ragaszkodott Berlin

Berlin, szeptember 1. (DNE) Csütörtök este a német kormány hivatalos közleményt adott ki a diplomáciai tárgyalások lezárásáról. A közleményt a német rádió az este folyamán többször is felolvasta összes adóállomásain és a következőképen hangzik:

„Az angol kormány a német kormányhoz augusztus 28-án intézett jegyzékében kétszoros nyilatkozott felajánlani közvetítő szolgálatait a német és lengyel kormányok közötti vitás kérdések közvetlen elintézésére. Az angol kormány nem hagyott semmi kétséget aziránt, hogy elismeri a sürgős intézkedés szükségességét, abból az elvből indulva ki, hogy a vitás kérdések megoldása egész Európára nézve nagyfontosságú. A német birodalmi kormány augusztus 29-i válaszában bár kétséget fejezte ki aziránt, hogy a lengyel kormány hajlandó volna a kérdést rendezni, mégis kétszoros nyilatkozott a béke érdekében elfogadni az angol közvetítést, vagy sugalmazást.

Attérintve az összes ismert körülményeket, a birodalmi kormány szükségesnek tartotta kiemelni jegyzékében, hogyha egy hirtelen katasztrófa veszedelmét ki óhajtják kerülni, ebben a szellemben kész augusztus 30-án estig fogadni a lengyel kormány egy kiküldöttjét, azzal a feltétellel, hogy az illető kiküldött teljhatalommal rendelkezzék nemcsak a tanácskozások, ha nem a megegyezés és egy szerződés megkötése tekintetében is.

A birodalmi kormány kijelentette, hogy a teljhatalmu lengyel kiküldött megérkezéséig eljuttathatja az angol kormányhoz az általa ajánlott megegyezés alapjait. A lengyel teljhatalmu kiküldött megérkezése helyett azonban a birodalmi kormány, mint közeledési álláspontjára való feleletet először a lengyel mozgósításról szóló hírt kapta. Csak 1939 augusztus 30-án éjjelkor kapott a német kormány Henderson berlini angol követ útján az általános formák között mozgó biztosítékot Anglia készségéről a közeledés kezdeténél való közreműködésével kapcsolatban. Bár a

teljhatalmu lengyel kiküldöttnek a német kormány által várt megérkezése elmaradt és így a lehetséges közeledés német előfeltétele hiányzott, tekintve, hogy az angol kormány maga lépett fel a Németország és Lengyelország közötti közvetlen közeledés érdekében, a német külügyminisztérium a legutolsó angol jegyzék átadása alkalmával az angol nagykövet tudomására hozta a német előterjesztéseket, melyeket arra az esetre készítettek, ha a teljhatalmu lengyel kiküldött megérkezett volna. Ezek az indítványok szolgáltak volna egy közeledés jogi alapjául.

A birodalmi kormány azt hitte, hogy igényt tarthat ilyen körülmények között arra hogy legalább a határidő lejártá előtt kijelöljenek egy lengyel személyiséget. A lengyel nagykövet időközben eljárt a külügyminisztériumban és a vele folytatott beszélgetés során kiderült, hogy nincs felhatalmazva arra, hogy tárgyaljon. A vezér és a birodalmi kormány így két napig hiába várta a teljhatalmu lengyel megbizott megérkezését.

Ilyen körülmények között a birodalmi kormány indítványait gyakorlatilag visszautasítottnak tekinti, habár azon a véleményen van, hogy ezek az indítványok a helyzetnek megfelelőek, lojálisak és teljesíthetők lettek volna. A birodalmi kormány ezért kötelességének tartja, hogy a közvélemény tudomására hozza a jegyzéket, amelyet Ribbentrop Sir Neville Hendersonnal közölt. A német kormány a következő alapon volt hajlandó tárgyalni Lengyelországgal a békés megegyezésről:

A német javaslat tizenhat pontja

1. Danzig szabadváros, mely jellegénél fogva is tagadhatatlanul német város, lakosságának egyhangú követelése folytán azonnal Németországhoz csatlakozandó.
2. A korridor lakosságának a Balti tenger-től a Marienwerder-Grunden-Chulm-Bromberg vonalig, nyugatra pedig Schönlankeig terjedő területen nyilatkoznia kell, hogy

Németországhoz akar-e tartozni, vagy Lengyelországhoz.

3. A korridor lakossága véleményének nyilvánítása érdekében e területen népszavazást kell elrendelni és a szavazásban részt kell vennie mindazoknak a németeknek, akik 1918 január elsején ezen a területen laktak, nemkülönb azoknak a lengyeleknek, akik e területen születtek e határidő után, vagy azóta ott laktak, nemkülönb azoknak a németeknek is, akiket ezekről a területekről kiutasítottak. A népszavazás pártatlansága érdekében azonnal nemzetközi bizottságot kell létesíteni, amelynek Olaszország, Szovjet-Oroszország, Anglia és Franciaország lennének tagjai. A népszavazás érdekében ezt a területet a legrövidebb idő alatt a lengyeleknek ki kell üríteni és el kell távolítani a rendőrséget, a katonai csapatokat és politikai hatóságokat is.

4. Kivételet képez ezen a területen Gdynia kikötője, amely elvben lengyel fennhatóság alatt marad. Az ezzel kapcsolatos vitás kérdések nemzetközi döntőbírósg elé utalandók.

5. A népszavazás lebonyolítására szükséges idő biztosítása érdekében és az előkészítő munkálatok céljaiból a népszavazás 12 hónappal előbb nem tartható meg.

6. Az átmeneti időre Németországnak Kelet-Poroszországgal és Lengyelországnak a tengerrel való összeköttetése érdekében utakat és vasutakat jelölnek ki.

7. A népszavazás során a szavazatok egyszerű többsége dönt a kérdésben.

8. A népszavazás után, tekintet nélkül ennek eredményére, Németországnak Danzig és Kelet-Poroszországgal, valamint Lengyelországnak a tengerhez való közlekedése biztosítása és megőrzése érdekében, abban az esetben, ha ez a terület Lengyelország birtokába megy át, Németország egy átvezető forgalmi zónát kap Butow, Danzig, vagy Dirschau irányában, ahol autópárat és vasútvonalat építhet. A vasútvonal négy sínparu kell hogy legyen és az autópárat egyúttal egy kilométernyi szélességű sávot foglal el, amely német szuverenitás alatt áll. A vasút egy építendő, hogy ne zavarja a lengyel vasútvonalakat, tehát földalatti vagy emeleti építményekből áll. Ha a népszavazás Németország javára dönt, Lengyelország ugyaneket a jogokat kapja meg Gdynia kikötőjéhez való lengyel forgalom biztosítására.

9. A korridorok a birodalomhoz való

Förster távirata Hitlerhez: „Danzig visszatért a Birodalomba“

Danzig, szeptember 1. (Rador). Förster a következő táviratot intézte Hitlerhez:

„Aláírtam és érvénybeléptettem a következő törvényt Danzignak a német birodalomba való visszatéréséről, hogy véget vessék a danzig népi rendkívüli boldogtalanságának:

1. szakasz: Danzig szabadváros alkotmányát határidő nélkül felüggesztetik.

2. szakasz: A törvényhozási és végrehajtó hatalmat kizárólag a német államfő gyakorolja.

3. szakasz: Mától fogva Danzig város területével és lakosságával együtt a német birodalom részét képezi.

Hitler válasza

Hitler a következő táviratot intézte Försterhez:

„Elfogadom Danzig szabadváros kiáltványát a német birodalomba való visszatérésére. Köszönetet mondok Försternek és az összes danzigiaknak lojális magatartásukért, aminek hosszú évek során bizonyítékát szolgáltatották. A Nagy-Németország teljes szívből üdvözlö benneteket. A csatlakozásra vonatkozó törvény késedelem nélkül szentesítve lesz. Kinevezem önt a danzig terület polgári közigazgatásának vezetőjévé.

HITLER ADOLF s. k.

Förster kiáltványa Danzig népéhez

Förster a következő kiáltványt intézte Danzig népéhez:

„Danzigi férfiak és asszonyok!

A 20 év óta várt óra elérkezett. Danzig visszatért Nagy-Németországhoz. Hitler Adolf felszabadított bennünket. A horogkeresztes zászló ma elsőszöben leng a lengyel épületeken és az egész kikötőben. A régi város háza és a Szent Mária templom harangjai jelzik a felszabadítás óráját. Mondjunk köszönetet a Mindenhatónak, aki erőt ad a Führernek, hogy kiszabadítson bennünket a versaillesi diktátum láncából. Mi, danzigiak,

Ne hagyja betegségét komollyá válni...

Ön ugyebár tudja, hogy minden gyógyszer annál hatásosabb, minél korábban kezdik vele a betegséget kezelni. Ne várjon Ön, amíg arterioszklerózis összes végzetes kórtünetével jelentkeznek. Most még csak nehezen emészt, fülzúgásai és látózavarai vannak. Nagyobb forgalom az uccán már rosszul érzi, szédülést okoz. Álom alig jön szemre és reggelente kipihenetlenül ébred. A vérnyomása emelkedik... Vigyázat! Legfőbb ideje, hogy gondoskodjon sajátmagáról! Urodonal lesz gyógyulásának egyik főtényezője.

URODONAL

mentesíti mérgektől a szervezetét. Gyógyszertárakban és drogeriákban kapható.

visszacatolása esetén Németország hajlandó a lehetőségekhez mérten lakosságcsere hajlandóan végre Lengyelországgal egyetértésben.

10. Ha Lengyelország különleges jogokat kér Danzig kikötőjére vonatkozólag, a kölcsönösség alapján Németország ugyanilyen jogokat élvezzen a gdyniai kikötőjével való összeköttetésben.

11. Hogy Gdynia és Danzig területén az izgalmi légkör megszűnjék, mindkét kikötő kereskedelmi kikötőnek kell minősíteni, minden katonai megerősítés és berendezés nélkül.

12. Helyi felszítet demitárizálni kell.

13. Minthogy a német kormány több jogos panasza van a Lengyelország területén élő német kisebbségekkel való bánásmód miatt s minthogy a lengyelek is hasonló panaszokat emeltek, a két kormány aláveti magát annak, hogy a panaszok jogosságát nemzetközi bizottság vizsgálja felül és kötelezik magukat, hogy megtérítik a kisebbségeknek okozott anyagi és gazdasági károkat.

14. Németország és Lengyelország kötelezi magát, hogy az etnikai kisebbségek szabad fejlődésének érdekében engedélyezik a szükségesnek vélt szervezetek megalakítását és működését.

15. Ezeknek a javaslatoknak alapján létrejött megegyezés értelmében Németország és Lengyelország elrendeli mozgósított hadseregeinek leszerelését.

16. Németország és Lengyelország közös egyetértésben határozzák el a fenti intézkedések meggyorsítására szükséges lépéseket.

A német kormány a javaslatokról írásbeli másolatokat juttatott el a francia, angol, japán és olasz követeknek, valamint az amerikai és szovjetországi ügyvivőkhöz.

A német kormány elutasító jegyzékét követően tragikus gyorsasággal követték egymást az események. Förster, Danzig gaukterre csütörtökön Hitlerrel járt és megállapodott vele Danzig formai visszacsatolásának módjairól. Az éjszaka folyamán a következő táviratváltást hozták nyilvánosságra:

Valóba 8-iki ünneppel való szünetlen lakosság a falusias azoknak találhatók. Csak Roosevelt a newyorki főbiztos társadalmi gondviselő főle hajnyában tavak, amzel kapcs. „A földhősköz a spártai nyomja. Eljutott Kiseleff a bucuere házak se kén emelgyözelmé. A királad át a aki szint a trónörnyujtja a akik boldki előttevetkezik borítja, tnak, amtiszeletés helyesítés eréről t aki a köhatodik.

4. szakasz: A német törvénykezés végleges bevezetéséig a danzig törvények az alkotmány kivételével érvényben maradnak.

Danzig, 1939 szeptember 1.

FORSTER, Gauleiter s. k.

Danzig és lakossága nevében kérem, járuljon hozzá ehhez a törvényhez és rendezze el törvény útján Danzignak a Birodalomhoz való csatlakozását.

Danzig hűséggel és hálával bizza magát a Führerre.

Ején a Führer!

FORSTER s. k.

gáltatták. A Nagy-Németország teljes szívből üdvözlö benneteket. A csatlakozásra vonatkozó törvény késedelem nélkül szentesítve lesz. Kinevezem önt a danzig terület polgári közigazgatásának vezetőjévé.

HITLER ADOLF s. k.

Arémelkedés a belföldi öntvényipiacon. Tekintettel az ócska öntvényekben előálló hiányra, valamint a tüzelőanyagok drágulására, a belföldi gyárak úgy a kereskedelmi öntvények, mint a zománczott öntvények árait emelték. Az emelkedés körülbelül 5-10 százalék.

Csak n hogy meg elnevezés, nek: a főrálya. Eg naptól bgnak kutjrályak: tal földm

Az „Illustration” az ujjászületett Romániáról

„Románia: a királyi forradalom országa”

Bucuresti, szeptember 1. A „L'Illustration” című nagy francia folyóirat külön számot szentelt Romániának, „A nemzeti ujjászületés és a királyi forradalom országa”-nak. Ebből a lapból vesszük az alábbi cikket, amelyet Charles Oulmont, az ismert nevű francia publicista írt:

„Három évvel ezelőtt találkoztam először II. Károly király Őfelségével, a főváros közepében lévő palotájának dolgozó szobájában, amelynek egyszerűsége kontrasztban áll az egész épület dus pompájával és ahol a román király — mondhatni éjjel-nappal dolgozik. Az Uralkodó lekötözött szívvel fogadott. Az egész világ ismeri a király magas alakját, energikus és méltóságos tartását, nyílt, egyenes és átható tekintetét. De akinek nem volt alkalma látni őt mozdulatlan egyszerűségében, mosolyának szives erőteljességében, az nem ismerheti igazi egyéniségét, nem ismerheti azt, ami a román király alakjában aktív erő, határozottság és harci kitartás olyan időkben, amikor szükséges a harc.

Szentül szembe az Uralkodóval
Május 1937.: Már akkor biztos voltam, hogy nem telik bele néhány hónap és Őfel-

sége, II. Károly király akaratának érvényre juttatásával fogja kivívni az egész világ hódolatát. Bevallom, büszkeség tölt el első sorban, mint franciát és másodsorban, mint emberismerő pszichológust, hogy nem tévedtem. Természetesen Romániáról és Franciaországról beszélgettünk akkor. A király a francia nép mély ismeretéről tett tanúbizonyságot előttem; éppen úgy ismeri a francia népet, mint a sajátját, amely mindennapi megfigyeléseinek tanulmányi tárgya. Amikor kiejti a szót: „Párizs” — az Uralkodó valamilyen ismeretlen és erőteljes kedvességet visz a két szótagba. Az volt az érzésem, hogy Őfelsége Ile de France kedves fényével sugározza be fővárosát és hogy tökéletesen testesíti meg Románia igazi lényét.

Románia egyik legjobb költője sajnálkozását fejezte ki egyszer előttem, hogy nem áll módomban érzékeltetni a varázst, amelyet II. Károly király, aki ragyogó rögtönző, a román szavaknak kölcsönöz, amidőn ősi értelmükben használja azokat: „Visszaadja a román szavaknak egész ízüket, életüket, úgy, ahogy azt egykor az Önök nagy költője, Joachim du Bellay kívánta.”

megfigyelhető a fiatal herceg könyv iránti érzelme olyan időkben is, amikor nem áll az iskolai fegyelem befolyása alatt.

A katona-király ugyanazt a magatartást tanúsítja a hadsereggel, mint az ifjúsággal szemben. Gamelin tábornok azokon a napokon, amelyeket a hadgyakorlatok alkalmával a király közelében töltött, megfigyelte, hogy a király ugyanazzal a barátságossággal kezeli a legegyszerűbb katonákat, mint ahogyan az országőrök és a földművesekkel bánt.

Nem elégszik meg csupán rendeletek kiadásával és ellenőrzésével, akarja látni azt is, hogyan születik meg a rendeletek végrehajtása, mindent saját maga akar megismerni, úgy, hogy néha még a legénység kosztját is megizleli.

A nép boldogságáért
Hogyan fejezhetném be méltóbban ezt a rövid rajzot II. Károly királyról, akinek

Károly király a román földművesek között

A Gusti professzor által vezetett királyi kulturális alapítványok jellegzetes környezetében, a falu muzeumában, volt alkalmam újból látni a román királyt. Ezalkalommal nem szentül szembe, hanem a földművesek között, akik az ország különböző tartományaiból gyűltek össze, hogy megünnepeljék uralkodásának 8-ik évfordulóját. A földművesek magukra öltötték ezen ünnepélyes és családi nyitány alkalmából ünnepi viseletüket, amelyet egyetlen toll és egyetlen eset sem tudna kellőképpen visszaadni. Látni kell ezeket az azur színeket, a csipkék arabeszkjeit, az élénk virágokat, amint rájuk vetődik Bucuresti aranyos napja. Hogy szereti a román királyt ezt a falusi művészetet! Bizonyossága ennek a Foisor-kastély, a sinaiai kastély terméinek berendezése, amelyeket ennek a művészetnek kézimunka tárgyai díszítenek.

A király a falvakért

Valóban nem véletlen az, hogy a június 8-iki ünnepségek ezzel a meghatározó ceremóniával vették kezdetüket: II. Károly király szüntelenül azon fáradozik, hogy a városi lakosság technikai ismereteivel fel javítsa a falusiak életmódját. A király fia maga is azoknak a kézimunkásoknak első sorában található, akik a falvak fejlesztésén fáradoznak. Csak néhány hét telt el azóta, hogy Roosevelt elnök kifejezte Gusti professzor, a newyorki világkiállítás román csarnokának főbiztosa előtt csodálatát II. Károly király társadalmi fáradozásai iránt és ama királyi gondviseléssel szemben, amelyet — ez a népe főle hajolt uralkodó — a földművesek irányában tanúsít. Eszembe jutnak azok a szavak, amelyeket Őfelsége intézett hozzám ezzel kapcsolatban:

„A földműveseket hosszú ideig az operett-hősökhöz hasonlították. A modern emberben a spártai szellem nem kell, hogy teljesen elnyomja az athéni szellemet.”
Eljutottunk a falu muzeumához, amely a Kiseleff körút végén van. Ezt a körutat — a bucaresti Avenue du Boist, — gyönyörű házak sora szegélyezi, közepén pedig büszkén emelkedik a diadalív, a szövetségesek győzelmének jelképe.

A királyi gépkocsi nagy gyorsasággal halad át a monumentális kapu alatt. Őfelsége, aki szinte ugyanolyan fiatalnak néz ki, mint a trónörökös, kiszáll az autóból és kezét nyújtja azoknak a becsületes embereknek, akik boldogok, hogy hódolatukat fejezhetik ki előtte. A hivatalos szónoklatok sora következik és hirtelen a király arcát mosoly borítja, tiszta csengéssel nevet: ódat recitálnak, amelyet egy 11 éves kislány költött tiszteletére. Bár a kislány nem igen ismeri a helyesírást és a nyelvtant, költői képzelőerővel tesz tanúságot és II. Károly király, aki a költők lelkes csodálója, mélyen meghatódik.

Egy emlékeztető vízeskorsó

Csak néhány momentumot kell idéznem, hogy megértssem, mennyire indokolt az az elnevezés, amelyet az ország adott vezetőjének: a földművesek királyja és az ifjúság királyja. Egy fekete, bársonyos szemű, tavaszi naptól barnított arcú paraszttasszony házában kutyájából egy kersó vizet nyújt át a királynak: Nyolc évvel ezelőtt ugyanaz a fiatal földműves asszony adott vizet a királyi

hercegnek, aki néhány pillanattal azelőtt szállt ki a Lalouette által vezetett repülőgépből a mezőre. Milyen boldogan issza a király a vizet, amikor eszébe jut ez a „királyi emlék”!

Majd ősz aggyastán ad át a királynak egy díszes papírlapot.

Annak a földdarabnak az ajándékozási okmánya, amelyen nyolc évvel ezelőtt a büszke gépmadar leszállt és ahol a román király először kapott vizet hazájában, hogy szomját oltsa.

A király emlékezőtehetsége

Másodnap még egy olyan tulajdonságot van alkalmam feljegyezni, amely igen jellemzi a román királyt: széleskörű emlékezőtehetséget, amelyet mindazok csodálnak akik ismerik. Nemcsak beszélgetésekre, tényekre, de arcokra is emlékezik. Egy földműveshez, aki kilépett a sorból, hogy köszöntse a királyt, a következő szavakat intézte:

— Nem emlékszem keresztnevedre (a király családi nevén szólította őt), de úgy hiszem, az én századomban teljesítetted szolgálatot. Igaz ez?

— Igen, Sire, de akkor még fiatalabb voltam.

— Én is — mondta mosolyogva a király.

— És nem viseltem szemüveget, ez változtatta meg kinézetemet.

— Egyáltalán nem változtál meg. Hiszen ezért ismertelek fel, — igyekezett a király megvigasztalni a földművest, és másodsor nyújtotta kezét feléje.

A király mély kegyelettel űrzi atyjának emlékét, Bukaresti és sinaiai dolgozószobáját megboldogult atyjának, Ferdinánd királynak képei díszítik és aki oda belép, az az érzése, hogy találkozik annak gondolkodó alakjával, aki velünk együtt küzdött meg a háborút.

Szükségszerűen vissza kell térnem állandóan az ifjúság témájához.

A helyes nevelés

II. Károly király számára valóságos lelki szükséglet az, hogy ne csak fiának, Mihály vajdának a tanulmányait állandóan ellenőrizze, de még azokét is, akiket királyi fia „kollégáinak” nevez. A szellemi neveléssel kapcsolatban Őfelsége a következőkben foglalta össze előttem nézeteit:

— Szeretem, ha valami nem tulságosan könyvszerű. Az iskolában is jó, ha inkább az életnek dolgoznak, még akkor is, ha a könyvekhez kell folyamodni. Veszedelmes eltávolodni az emberektől. Igyekezzünk nem tulságosan „iskolásoknak” lenni.

Ime, egy érdekes részlet, amely II. Károly király nevelői érzékét bizonyítja.

Ha Mihály nagyvajda könyvszekrényének polcai még meglehetősen üresek, ez annak tudható be, hogy ezekben a polcokon csak azok a könyvek sorakoznak fel, amelyeket a nagyvajda már olvasott. Csak az a könyv van bekötve, amelyet a fiatal herceg gondosan áttanulmányozott. Ezáltal

Elkészült a román nemzeti vagyon leltára

Pop Traian miniszter nyilatkozata

Bucuresti, szeptember 1. A nemzeti leltár minisztériuma élén Traian Pop professzorral, rendkívül intenzív tevékenységet fejt ki. Számontartja Románia vagyonállagát, hogy katalógizálja azt és állandó kimutatást készít arról, hogy adott esetben bárki megtudhassa milyen gazdagsággal rendelkezik Románia. Traian Pop professzor hónapokon keresztül fáradhatatlanul dolgozott, hogy eredményesen fejezze be ezt a munkát. E célból az ország különböző részeiben ellenőrző utakat tett abban a tudatban, hogy a való helyzetet nem mutathatja ki néhány — talán nem is — megfelelően felkészült tisztviselő jelentése.

Ellenőrző körútról visszatérve Pop Traian professzor a következő nyilatkozat-

tot tette az újságírók előtt:

— Hosszu ellenőrző körútam során az ország különböző helységeibe látogattam el. E látogatások során a közigazgatási közegek jelentése alapján igyekeztem tisztázni a közvagyon helyzetét. Meglehetősen örvedentes konkluzióhoz jutottam, amelyben megállapítottam, hogy a leltározási munka legnagyobb sikerrel befejeződött. E munka során teljes leltárt sikerült készíteni a községekhez, megyékhez és az államhoz tartozó ingatlanokról. Ezeket a leltárokat nem tekintjük véglegeseknek. A közigazgatási uton létrejött leltárokat különböző technikai és jogi műveletekkel kell egészíteni, amelyek azután a nemzeti vagyon végleges leltárát fogja eredményezni.

Devizacsempészés miatt elítélték az Európa utazási iroda megbízottját,

aki vasuti jegyeket akart vásárolni Jugoszláviában

Timisoara, szeptember 1. (Az Uj Kelet tud.) Ritka érdekességi devizakihágási ügyet tárgyalt tegnap a temesvári törvényszék szüneti tanácsa, amely előtt Holitsch Imre, a fővárosi Európa menetjegyiroda megbízottja szerepelt vádlottként. Az ügy még hónapokkal ezelőtt kezdődött és most a törvényszék meglepő ítéletével nyert egy előre befejezést.

Holitsch Imre a zombolyai határállomáson keresztül Jugoszláviába igyekezett, szabályszerű utlevél birtokában. A vámhatóságok kérdésére közölte, hogy nagyobb mennyiségű lej és dinár van nála, mert azzal a megbízatással utazik Belgrádba, hogy ott a menetjegyiroda számára jugoszláv vasuti jegyeket vásároljon, a készlet kiegészítésére. A vámhatóságok azt az érvert nem fogadták el, hanem devizakihágási kísérlet címén jegyzőkönyvet készítettek, a pénzt pedig elkobozták. Hiába hivatkozott Holitsch arra, hogy cége megbízásából szabályszerű módon akart vasuti jegyet vásárolni a jugoszláv fővárosban, a vámhatóságok megindították ellene a bünvádi eljárást.

A törvényszék előtt Holitsch arra hivatkozott, hogy cégenek engedélye volt a Jugoszláviában eszközendő jegyvásárlásra és így semmiféle vétséget nem követett el. Különbösen is a vámhatóságok első kérdésére közölte, hogy milyen mennyiségű pénzüsszeg van nála, így tehát nem is történt kísérlet a pénz titokban való kivitelére. Holitsch védője ugyancsak arra hivatkozott, hogy a devizacsempészés kísérlete csak akkor büntethető, ha ez a kísérlet valóban beigazolódtott. Jelen esetben a menet-

jegyiroda megbízottja közölte a vámhatóságokkal, hogy mi a célja és milyen összeget akar magával vinni, szándéka tehát nem büntethető.

Az állam képviselője viszont azt fejtette, hogy a devizacsempészés kísérlete kétségtelenül beigazolódtott Holitsch vallomása révén is, amely szerint nagyobb mennyiségű pénzt akart kivinni az országból. Azt is beismerte Holitsch, hogy egy párizsi kirándulás résztvevői számára akart jegyet vásárolni, ami nem tartozik a menetjegyiroda szokásos tevékenységi körébe. Ehhez a művelethez külön engedély kellett volna. Ezért a vádlott megbüntetését kérte.

A törvényszék hosszas tanácskozás után bűnösnek nyilvánította Holitsch Imrét és devizacsempészés kísérlete címén 25.000 lej pénzbüntetésre ítélte, egyben pedig elrendelte a nála talált pénznek az állam javára való elkobozását. A vádlott fellebbezést jelentett be az ítélet ellen.

MINDEN Hölgyet

értesíték, hogy tanulmányutamról hazakerkeztem.

Ella Kozmetikai Intézet

Hirsch Ella

Cluj, Reg. Ferdinand 11. Etaj I. (Gólya épület). Legmodernebb francia és angol kozmetikai újdonságokkal állók a n. é. hölgyközönség rendelkezésére. Tanítványképzés, olcsó árak.

portróját könyvben szeretném megrajzolni, mintha meghatottsággal emlékeznék azokra a szavakra, amelyeket Őfelsége anyjának, Mária királynénak betegségeiről mondott előttem. Még mindig a fülemben cseng az a hangsúly, amelyet ennek a szónak adott és amely azóta örökké fájó lett számára:

— „Az én anyám...”

A tett látogatások során megerősödött bennem a meggyőződés:

„Harcolnod kell néped javáért. Még ha a nép nem isvetne számat ezzel, milyen fontossággal bírhat ez a tény, ha általa a legfőbb jó, a nép boldogsága teljesedik be.”

HIREK

A nemzetnevelésügyi miniszter rendelete az elemi iskolai tanszemélyzet beosztásáról. Bucurestiből jelentik: A romániai közoktatásügy tökéletes működése a tanszemélyzet és az iskola közötti kapcsolat összhangjának fokozása érdekében is elhatározta, hogy ugyanazokat a rendelkezéseket fogantatja az elemi iskolai oktatás terén is, mint amelyek a középiskolai oktatás terén érvényben vannak a tanszemélyzet kirendelésével és át-helyezésével kapcsolatosan. A miniszteri határozat értelmében nem rendelhető ki azok a tanítók, akiket ebben az évben helyeztek át egyik helyről a másikra és az egyik iskolához kinevezett tanító vagy tanár nem helyezhető át még ugyanabban a városban, vagy községben sem másik iskolához. Hasonlóképpen nem rendelhető ki más iskolákhoz azok a tanítók sem, akiknek kis gyermekeik vannak és minden egyes városban és községben a tanszemélyzet elosztásánál figyelembe kell venni a tanárok és tanítók családi és személyi körülményeit is, a kirendelésnél pedig figyelembe kell venni a tanító rangfokozatát is, amint az egyébként az elemi iskolai oktatásról szóló törvény is előírja.

Éjteli rablótámadás Temesvár külvárosában. Temesvárról jelentik: Hochmann Dezső temesvári magántisztviselőt az éjteli órákban a Buziási-úton két cigány támadta meg és agyba-főbe verte, majd megkísérelték, hogy elrabolják pénztárcáját. Hochmann segélykiáltásaira a járőrök állhatatlanná tették a cigányokat, akikben a rendőrség Căldăraş Adam és Cărpaci Trifu rovtomultu egyéneket ismertette fel. A rablótámadás áldozatát súlyos állapotban szállították kórházba, míg a két cigányt letartóztatták.

Tiltott műtét következtében meghalt egy szerb lelkész felesége. Temesvárról jelentik: Beregszó községben hirtelen megbetegedett Ianoşev Miliutin szerb lelkész felesége, Ianoşev Amalia huszonnyolc éves asszony. Az orvosi vizsgálat megállapította, hogy Ianoşevné tiltott műtétet hajtott végre önmagán és állapota annyira súlyosra vált, hogy az orvosi segítség későnek bizonyult. A szerencsétlen asszony szörnyű szenvedések után tegnap meghalt. A vizsgálat megállapította, hogy Ianoşevné terhességének hatodik hónapjában kisérelte meg a műtétet, amely már eleve halálos veszéllyel járt. A tragikus eset nagy megdöbbenést keltett a szerb társadalom körében, ahol a lelkész felesége közbecsülésnek örvendett.

Szelhámosság miatt letartóztattak egy volt ügyvédet. Temesvárról jelentik: A rendőrség tegnap letartóztatta dr. Reményi Rezső volt temesvári ügyvédet, aki az utóbbi években sorozatos szelhámosságokat követett el és a bíróságok több ízben hosszabb szabadságvesztésre ítélték. Dr. Reményi nemrégben szabadult ki a fogházból és abból tartotta fenn magát, hogy a Hadirokkantak Lapja című újság nevében előfizetéseket gyűjtött a temesvári vállalatoktól. Nagyobb összegeket vett fel a Karner és Prochaska cégtől, sőt még a temesvári német konzulátustól is sikerült előfizetést kapnia a lap számára. Közben azonban kiderült, hogy a lap már évekkel ezelőtt megszűnt. Reményinek nem volt joga annak nevében eljárni, az általa kiállított előfizetési nyugták pedig hamisak voltak. A rendőrség eddig 17 hamis nyugtát talált, míg Reményi beismerte a terhére rótt családokat. Letartóztatása után átkísérték az ügyészségre, ahol büntetett előéletére való tekintettel vizsgálati fogdába helyezték. Dr. Reményi Rezső egyéb ként már évek óta nem tagja az ügyvédi kamarának, mert hadirokkant létére nem folytatott ügyvédi gyakorlatot.

Személyazonossági igazolvány nélkül senki nem hagyhatja el Nagyváradot. Nagyváradról jelentik: A nagyvárad. rendőrhatalóság közölte a lakossággal, hogy sem vonaton, sem automobilon, kocson, vagy bármilyen járműven, de még gyalogszerrel sem léphet túl senkise a város sorompóin ha személyazonossági igazolvánnyal nem rendelkezik. Akiknek tehát személyazonossági igazolványuk nincs és el akarnak utazni a városhoz, azoknak a rendőrségen soronkívül ki kell állítani igazolványukat. Félreértések elkerülése végett tudni kell tehát, hogy nemcsak külföldre való utazás esetében, de helyföldön való utazásnál is a személyazonossági igazolvány nélkülözhetetlen. Fontos körülmény a személyazonossági bizonyítványok megszerzésénél, hogy a magánokmányok igazolványát a polgársági bizonyítvány bemutatása, ha azon az érdekeltnél születési helye és időpontja meg van jelölve.

Temesmegyében még 20.000 vagon buza vár eladásra. Temesvárról jelentik: A megyében és Temesváron egyaránt lassú ütemben folytatódik a gabonakereskedési tevékenység. Jelenleg a vásárlók számára nem áll rendelkezésre egyetlen uszályhajó sem, mert valamennyi Brăilában állomásozik és ezért csak a vasúti szállítás lehetősége marad fenn, ami nagymértékben késlelteti az eladásra kínált buzamennyiség felvásárlását. Temes-megye buzafeleslegét 25.000 vagonra becsülik és ebből mindeddig csak 2800 vagon vásároltak meg a szövetkezetek. A gabonakereskedők és a malmok egyelőre tartózkodnak a vásárlástól, mert az új rendelkezések ugyszólván lehetetlenné tették működésüket. A megyei termelők viszont attól tartanak, hogy buzafeleslegüket nem tudják majd elhelyezni a piacon, tekintettel arra, hogy a kormány az egész ország területére csak 50.000 vagon intervenciót vásárlását vette számításba és ebből nem juthat 20.000 vagon Temes-megyére. A malmok remélik, hogy az illetékes tényleg még idejében segítségükre sietnek és megengedik az elsőrendű minőségű búzára ötszázalékkal csökkentett áron való vásárlását, ami ismét lehetővé tenné, hogy nagyobb tételeket vásároljanak a termelőktől.

Deák Eugen dentist szabadságáról hazaérkezett, rendelkezéseit ismét megkezdte. Str. Corches 2.

Összeszűrkálta édesanyját, majd felvágta ereit egy 17 éves fiú. Csernovicból jelentik: Megrendítő családi dráma történt Bukovina fővárosában. Szofia Duches 30 éves hotini asszony már három éve különváltan él férjétől, aki viszont Hotinban maradt két gyermekével, a 17 éves Móriacal és leánykájával. A különváltan élő asszony most bizalmas barátságba került egy csernovici kereskedővel és az anyának ez az eljárása érthetően bántotta volt férjét és annak gyermekeit. A tegnapi napon a fiugyermek bekénitni igyekezett édesanyját és arra kérte, térjen vissza Hotinban élő férjéhez. Az asszony azonban kereken visszautasította a fia kérését, aki erre kijelentette, hogy visszatér Hotinban élő édesapjához. Arra kérte édesanyját, csomagolja össze részére ruhaneműt és adjon pénzt a vasúti költség fedezésére. A ruhanemű összeomlása közben a fiú még egyszer kérlelni kezdte édesanyját, hogy térjen vissza a családi körbe, amikor pedig az hajthatatlan maradt, a fiugyermeket dühroham fogta el, előrántotta édes anyját és azzal több mély életveszélyes szurást tett édesanyján. A vér látára a gyermek még jobban elvesztette önmagát, a kezében levő késsel felvágta ütőereit és mellbeszurta magát.

Halottasház-alapítvány Sternberg Izidor emlékére. Marosújvárról jelentik: A május elsején elhunyt Sternberg Izidor malomtulajonos és hitközségi elnök emlékére a megboldogult hozzátartozói, élükön Sternberg Józseffel, alapítványt létesítettek, amelynek összegéből halottasházat (ohel) építettek. A halottasház szülőket első napján kerül felavatásra. Az avató beszédet a chevra elnöke, Goldenfeld Manó fogja megtartani.

Hárommillió lopás Temesmegyében. Temesvárról jelentik: A temesvári csendőrlégiót értesítették, hogy ismeretlen tettesek az elmúlt éjszaka behatoltak a Bánátkomlós községi állomásfőnök irodájába, ahonnan hárommillió lej értékű vasúti jegyet vittek el. Ezenkívül az állomás pénztárból elloptak háromezer lej készpénzt. A vakmerő betörőknek a tett elkövetése után sikerült elszökniük. A csendőrség által megindított nyomozás adatai szerint a betörők az irodának a váróterem felé eső ablakát észrevétlenül bevágták és ezen az ablakon keresztül hatoltak be a helyiségbe. A nagyszabású betörés ügyében a csendőrség a legerélyesebb nyomozást vezette be.

Házasság. Katz Rózsi és Stern Hermann szívesen látják rokonaikat, jóbarátait és ismerőseiket Clujon szeptember 3-án délután 2 órakor a Paris uccai nagyetemplomban tartandó egyházi esküvőjükre. (M. k. é. h.)

Házasság. Ezuton hívjuk meg rokonainkat, barátainkat és ismerőseinket f. hó 3-án, vasárnap (Oradea, Fuchs Mór u. 7 sz.) délután 2 órakor tartandó egybekelési ünnepélyünkre. Guttman Muci Oradea és Rosenberg Edmund Satu-Mare. Sürögycim: Guttman Oradea, Fuchs Mór u. 7.

Házasság. Friedmann Jolán Uioara és Bărany József Carei szeptember hó 3-án tartják esküvőjüket Ujváron, melyre szívesen látják rokonaikat és ismerőseiket.

Eljegyzés. Keller Reizi és Farkas László Ludus, jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

Weisz Annus Marghita és Fléger Vilmos Satu-Mare jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

Genuth Sári és Stern Iosif Satu-Mare jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

Junger Rózsi Orastie és Neumann Tibor okl. droguista Hunedoara jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

Markovits Ibolyka Cluj és Szegall Márton Cluj jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

Augustin Mausei és Fuhrmann György Temesvárról jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

Veszedelem betörőket ültet le a fejrő csendőrség. A kolozsmegei fejrő csendőrség hosszas nyomozás után két veszedelmes betörőt tartóztatott le Szabó János és Grigore Tacas személyében, akik a megyében számos lopást, betörést és utonállást követtek el. A csendőrségi kihallgatásuk alkalmával többek között beismerték, hogy ők fosztották ki Iuliu Sabou campesti gazdálkodó gazdaságát és Stefan Sabau Fejrő községi gazdálkodó házáat, ahonnan különféle mezőgazdasági felszereléseket, méhkasokat és egyéb tárgyakat vittek el, összesen mintegy 60 ezer lej értékben. Ezenkívül még más büncselekmények is terhelik a lelkiismeretüket. A veszedelmes betörőket a csendőrség a felvett jegyzőkönyvekkel együtt átadta a kolozsvári ügyészségnek, amely a további eljárást fogja azután lefolytatni.

A világ egy márkáját sem lehet összehasonlítani a

Vermouth Branca

készítménnyel!

Felhívás Cluj és vidéke kereskedelmi Céhéhez, pénz- és biztosítási intézeteihez, valamint mindennemű vállalkozáshoz. A Szamos-tartományi Magántisztviselők Céhe (szakmai szervezete), illetve annak állásközvetítési osztálya ezennel felhívással fordul a céhek, vállalatok és intézetek igen tisztelt vezetőihez, hogy amennyiben tisztviselőre, tisztviselőre speciális képzettséggel, kereskedelmi alkalmazottakra, vagy kiszolgálónőre (bármilyen szakmában) volna szüksége, úgy forduljanak bizalommal állásközvetítési osztályunkhoz, annál is inkább, miután jó és megbízható munkaerők vannak nálunk előjegyzésben és azokat díjtalanul közvetítjük. Szamos-tartományi Magántisztviselők Céhe állásközvetítési osztály Cluj, Str. Nicolae Iorga 16 szám. Telefon 16-39.

Orvosi hír. Dr. Pop Leonida, a Bőrgyógyászati Klinika vezető tanársegéde szabadságáról hazaérkezett és rendelkezéseit Str. N. Iorga 2. alatt d. u. 5-7 között újból megkezdte.

R. Czérjék Ilonka hegedűtanítását megkezdte. Ujjonnan jelentkeztek jutányos áron vállal. Str. Gh. Bariţiu 16/a.

Sirkőavatás. Néhai Kupferstein Jakob sirkőavatása folyó hó 3-án, vasárnap d. e. 10 órakor lesz megtartva az új temetőben, melyre az ismerősöket ezuton hívja meg a Kupferstein-család.

Sirkőavatás. Bergfeld Saul sirkőavatása vasárnap d. e. 11 órakor lesz az orth. u. zsidó temetőben.

Értesítés. Néhai Fischer Samu népt. 3-ára kitűzött sirkőavatása elhalasztódott. Fischer Samu és gyermekei.

Orth. kóser flekken sült a Carmelben

A cluji „Beth Abraham” vezetősége tisztelettel értesíti t. tagjait és templomlátogatóit, hogy a Str. Gh. Bariţiu 8. szám alatti imaházában megkezdődött az imaszékek bérbeadása. A bérbeadás hétköznapokon délután fél 8 és 9 között, vasárnapokon pedig délután 3 és 9 óra között történik. Tekintettel arra, hogy az idén a Szelchesz-napok csak néhány napig tartanak, a régi bérlők jogait a bizottság csak folyó hó 9-ig, azaz a következő szombatig fogja fenntartani. Felkéri tehát mindazokat az érdekelteket, akik ilyesikeket továbbra is fenntartani óhajtják, hogy ilyesikeiket anélkül is inkább szíveskedjenek megelőbb kivátni, mivel az elősorangú kántoraink kívül sikerült még ez évben az imaházban az ilyesikeket is kényelmesebbé tenni, amiért is nagy érdeklődés mutatkozik az ilyesikek iránt és a zsufoltág elkerülése végett csakis ilyesikek felmutatása mellett lesz szabad az ünnepek alatt a templomba belépni.

EGYESÜLETI ÉLET

A kolozsvári Mizrahi ezuton is közli, hogy Str. Gh. Bariţiu 10 alatt levő imahelyiségében a nagyünnepek alkalmával is lesz minjan férfiak és nők részére. Ülésekre igényt tartók jelentkezhetnek az imahelyiségben délután 3-9-ig. Kellemes hangú előimádkozókról gondoskodás történt.

A Zsidó Nemzeti Szövetség marosvásárhelyi helyi csoportja ismétellen felhívja Marosvásárhely zsidóságának figyelmét az évek óta fennálló héber kurzusaira. A közeli hetekben új kurzusokat akar nyitni a helyi csoport abban a reményben, hogy a város zsidósága abisméri a héber nyelv elsajátításának fontosságát és meg fogja ragadni az alkalmat, hogy ezeken a kurzusokon résztvegyen. Jelenkezni lehet a cionista irodában Szentgyörgy u. 2. I. em. Itt közöljük, hogy a marosvásárhelyi Palesztina-bizottság minden vasárnap délelőtt 11-12 órakor ad információkat a palesztinai ügyek iránt érdeklődőknek.

A Zs. N. Sz. temesvári helyi csoportjának ifjúsági istentisztelete. A temesvári helyi csoport ez évben is megrendezi ifjúsági istentiszteletét Ros Hásán és Jom Kippur alkalmával (szeptember 14, 15, 23-án és azok előestéin) a zsidó liceum tornatermében. Jelenkezni lehet a helyi csoport irodájában Timisoara I. Sr. Gh. Lazar 5. II. em. (Telefon 35-44).

Orth. kóser flekken sült a Carmelben

HA pontos, gyors és megbízható palesztinai információkat akar, forduljon bizalommal

az Uj Kelet palesztinai információs osztályához

Az Uj Kelet kiadóhivatala megállapodott a „Hamadrich” információs irodával (Tel-Aviv), amely dr. S. Kochavi (a romániai Zsidó Párt volt főtitkára) vezetése alatt áll és Palesztina elhíverten legjobb információs szervezete.

Az Uj Kelet palesztinai információs osztálya felvilágosításokkal szolgál:

1. Kereskedelmi ügyekben
2. Ipari alapítások, vámtarifák, munkaviszonyok kérdésében
3. Biztosítási ügyekben
4. Személyi- és családi ügyekben
5. A palesztinai elhelyezkedés minden ágában
6. Pénzbefektetési és ingatlanvásárlási ügyekben.

A Hamadrich elvállalja:

1. Ingatlanok kezelését
  2. Ültetvények és mindenfajta földbirtokok adminisztrálását
  3. Kereskedelmi és magántermészetű megbízások elintézését.
- Az információkra vonatkozó kérdéseket kiadóhivatalunk továbbítja a Hamadrich irodához. Egy egyszerű információ illetéke 200 (kétszáz) lej, amely az információkéréssel egyidejűleg küldendő be kiadóhivatalunkhoz.

ANTON ROSENZWEIG

CLUJ, Piaţa Mihai Viteazul 37-38.
Telefon: 27-22.

Buchhandlung. Fondat-Gegründet 1890

ספרים האנדלוני

Héber könyv, gyapju- és selyemtalcsok, valamint mindenféle rituális cikkek nagykereskedése.

Megindul a német támadás

(Első oldali cikkünk folytatása)

Hitler ezután a következőket mondotta:

„Tegnap este közölték velem, hogy még gondolkodnak, ha vajjon és milyen mértékben fogadhatják el az angol javaslatokat. No, az én bekezeszetemet nem lehet gyengeséggel, vagy éppen gyávasággal összetéveszteni. Tegnap este elhatároztam magamat tehát és közöltem az angol kormányval, hogy az adott körülmények között nem látom a lengyelek részéről annak komoly szándékát, hogy velünk tárgyalásokba bocsátkozzanak. Miután az utóbbi időben 25 határcsúcs fordult elő, tegnap, egyetlen éjszaka 14 határcsúcs történt, közöttük három súlyos, ezért elhatároztam, hogy Lengyelországgal ugyanazon nyelven beszélek, amelyet ő használ velünk szemben hónapok óta.

— Elhatároztam, hogy hozzálatok céljaink megvalósításához. A célok a következők:

1. A danzigi kérdés megoldása.
2. A korridor kérdésének megoldása.
3. Gondoskodás arról, hogy a lengyel-német viszonyban olyan változás következék be, amely biztosítja a két állam békes együttélésének lehetőségét. Nem tudjuk eltűrni azt, hogy az ország keleti határán a nyugtalanságnak és a zavartkeltésnek ez az eleme továbbra is fennmaradjon. Elhatároztam szándékom, hogy addig harcolok, amíg vagy a jelenlegi kormány fogadja el az előzetes feltételek teljesítését vagy egy másik lengyel kormány lesz.

Hitler gondoskodik utódlásáról

Bármit is mondanak ellenfeleink, egyet elfelejtettek velem kapcsolatosan. Nevezetesen azt, hogy én ezt a fogalmat: *kapituláció — nem ismerem*. Készen voltam a világháborúban, mint a német hadsereg önkéntes katonája, a végső áldozatra. Mától kezdve nem akarok egyéb lenni, mint a német birodalom első katonája. Ismét kérészen a végső áldozatra. Ezt a tábortur hát addig nem fogom levetni, amíg a német győzelmet ki nem vittük, vagy pedig — én egy német vereséget nem fogok megélni.

Ha valami történik velem, első utódom Göring marsall legyen. Ha őt is baj éri, akkor Rudolf Hess következik.

Nekik is tartoztok ugyanazon szolgálathoz és engedelmességgel, mint amit nekem nyújtottatok. Ha Hess is kidőlnék, akkor egy a legvittebbekből és legjobbakból alakult tanács válassza meg az új vezetőt.

— Kijelentem, hogy 1918 november soha többé nem fog megismétlődni. Gyávanak és árulónak nincs helye közöttünk. arra könyörtelenül fog lecsapni az igazságszolgáltatás ökle. Ha maradéktalanul egységesek leszünk, úgy nincs olyan baj, amely fölött ne tudnánk urrá lenni. Ezt

A német csapatok átlépi a határt

Berlin, szeptember 1. (Rador). Förster danzigi államfő tegnap magához kérte Burckhardt professzort a népszövetségi danzigi főmegbízottját, akivel közölte, hogy péntektől fogva Danzig visszatart a német birodalom kebelébe. Burckhardt professzor és munkatársai még a péntek délután folyamán elhagyták Danzigot és Kelet-Poroszországba utaztak. A népszövetségi főbiztoság épületére felhúzták a horogkeresztes lobogót.

A danzigi forintot 70 birodalmi pfenig árfolyamon váltják be. A Danzigban tartózkodó külföldi diplomátákat értesítették a szabadvárosnak a birodalomhoz való csatlakozásáról, de ugyanakkor biztosították őket a teljes védelemről.

Berlin, szeptember 1. (Rador). A rádióállomás ismertette a német hadvezetőség következő közleményét:

„A Führer, legfőbb hadseregpáncsnok rendelkezése a hadsereg utasítását kapott a Birodalom védelmére.

A lengyel támadás feltartóztatása végett a német csapatok mindenütt átlépték a határt, hogy ellentámadásba menjenek át.

A léghaderők rajai résztvesznek a művele-

amely erre hajlandóknak mutatkozik. Nem akarok harcolni gyermekek és asszonyok ellen és ezért utasítottam a német légi haderőt, hogy támadásait kizárólag katonai célpontokra korlátozza.

Lengyelország az elmúlt éjjel támadást intézett német terület ellen.

Reggel 5 óra 45 perc óta viszozozzuk a tüzelést és bombára bombával, mérgező gázzal, mérgező gázzal válaszolunk. Aki maga eltávolodik azeemberiségtől, úgy nem várhat mást, mint cselekedeteinek viszonzását.

— Ezt a harcot bárki ellen is addig folytatjuk, amíg nem látom biztosítva a német birodalom jogait és biztonságát.

— Ha ma Önökhöz fordulok és a német néptől áldozatot kívánok, erre meg van a jogom. Hajlandó vagyok a magam részéről is meghozni minden személyes áldozatot. Németországban nem lehet olyan nélkülözés, amelyet ne vállalnak magam is.

— Képviselők, gauleiterek! Elvárom, hogy mindenki maradéktalanul teljesíteni fogja kötelességét. Defetizmusnak nincs helye a német sorokban. Ezzel kapcsolatosan semmilyen kifogást nem fogadok el. Az én feladatom a német nép hangulatáról gondoskodni, a gauleiterek körzeteikben, a többi vezetők a kisebb helyiségekben tartoznak a közhangulat irányításáról gondoskodni.

mondotta, midőn a hatalom megszerzésére irányuló harcunkat elindítottuk: ha olyan olyan erős a mi akaratunk, akkor nincs hatalom, amely velünk szembeállhat.

Patetikus felhívással fejezte be Hitler a Reichstagban elmondott beszédét, a szokásos „Deutschland Sieg Heil!“ felkiáltással, amelyet a birodalmi gyűlés sokszorosán megismételt.

Megszavazzák Danzig csatlakozását

Hitler beszéde után Göring bejelentette, hogy Frick birodalmi belügyminiszter új törvényjavaslatot terjeszt a birodalmi gyűlés elé. Frick belügyminiszter felolvasta Danzig szabadvárosnak a német birodalommal való egyesítéséről szóló törvényjavaslatot, amely kimondja, hogy Förster államtvénye Danzig és a birodalom egyesítéséről azonnal németbirodalmi törvényre válik. A birodalmi gyűlés képviselői egyhangulag szavazták meg a törvényjavaslatot.

Göring ezekkel a szavakkal zárta be az ülést:

— Meggyőződésünk, hogy ebben a Lengyelországtól s a versaillesi igazságtalan-ságoktól reánk erőszakolt harcban győzni fogunk.

tekben a lengyelországi katonai célpontok semlegesítése érdekében.

Brauchtich tábornagy felhívása a hadsereghez

Berlin, szeptember 1. (Rador). Von Brauchtich tábornagnak a hadsereghez és a lakossághoz intézett felhívása a következőképpen hangzik: Katonák, ütött az óra midőn meg kell mutatunk, hogy kik vagyunk. Most midőn minden lehető eszközt kimerítettünk, a fegyvereknek kell döntenünk. Jogaink tudatában indulunk harcra egy biztos cél felé: a germanizmus tartós biztosításáért és a német életérnek az idegen támadások elleni védelméért, valamint a világhatalmi követelések ellen.

A régi német hadsereg hagyományainak büszke örököse, a fiatal nemzeti szocialista hadsereg igazolni fogja a belé helyezett bizalmat. A Führer legmagasabb vezénylete alatt akarunk harcolni és győzni. Hiszünk a német nép elhatározásában és egységében. Ismerjük a német hadsereg hatalmát és erejét. Bizunk a Führerben. Isten nevében előre Németországré!

A tengeri haderőkhöz intézett napirendes többek között ezeket tartalmazza:

„Elhangzott a Führer szövege. A döntés

órája készen talál bennünket arra, hogy megvédjük becsületünket, jogainkat és szabadságunkat. Dicsőséges katonai hagyományainktól áthatva, a Führerbe vetett töretlen bizalmunkkal indulunk a harcra a német nép reményeiséért és a Birodalom nagyságáért.

A napirendes így végződik:
— Számunkra egyetlen megoldás létezik csak: a győzelem!

Német verzió a lengyel elutasításról

London, szeptember 1. (Rador). A londoni német nagykövetség ügyvivője csütörtökről péntekre virradó éjszaka félégy órakor a Reuter ügynökség tudósítója előtt a következő nyilatkozatot tette:

„A birodalmi kormány Lengyelország válaszát várja a német javaslatokra. A 16 pont elfogadására nem szabtak határidőt. Ezek nem kérés jelentenek, csupán tárgyalás alapját szolgáló javaslatok. Lengyelország magatartása, miután nem küldött teljhatalmu megbízottat Berlinbe, a valóságban a tárgyalások elutasítását jelenti.”

A Rador távirati iroda egyidejű jelentése szerint berlini körök azt állítják, hogy német részről csütörtökön kérdést intéztek Lipsky berlini lengyel nagykövethoz, hogy tud-e arról, miszerint Lengyelország elküldi

Berlin, szeptember 1. (Rador). A háboru esetére alkalmazott összes preventív intézkedéseket életbeléptették. A csütörtökről péntekre virradó éjszaka a légvédelmi szervek személyzetét álmából keltették fel, úgy, hogy hajnalra a védelem teljes felkészültségben volt. A magánautók legnagyobb részét elrekkviráltak és a különböző egységekhez osztották be. Az uccákon ingyen osztogatták a lapok legutolsó kiadásait.

megbízottját Berlinbe tárgyalásokra. Lipsky kijelentette, hogy erről semmit sem tud. Egy óra mulva újból megjelent a külügyminisztériumban és kijelentette, hogy Lengyelország ilyen tárgyalásokra nem hajlandó és egyébként is elutasítja Németország javaslatait.

Németország részéről erre újabb jegyzéket akartak átnyújtani, de Lipsky kijelentette, hogy ezt a jegyzéket nem áll módjában átvenni és ezzel távozott.

Német részről kijelentették, hogy Lipsky magatartása a helyzetet csak még jobban kiélezte.

Berlin, szeptember 1. (Rador). A berlini lengyel nagykövetségről szerzett hír szerint Lipsky követ, valamint a követség tisztviselői kara továbbra is Berlinben tartózkodik.

Az angol verzió: Lengyel kiküldött készült Berlinbe

London, szeptember 1. (Rador). Az, ahogyan a német kormány beállítja az utóbbi napokban lefolyt tárgyalásokat, nem felel meg a tényeknek. Augusztus 29-én Hitler közölte az angol nagykövettel, hogy másnapra teljhatalommal felruházott lengyel megbízottat vár Berlinbe, hogy az a vizsály megoldásáról tárgyaljon. A Führer közölte azt is, hogy időközben elkészítheti a lengyel kiküldött elé terjesztendő indítványait.

A lengyel kormány tárgyalni akart Varsó, szeptember 1. Hivatalosan jelenti a Pat: A lengyel kormány elfogadta az angol kormány közvetítő akcióját, mely háboru elkerülését és közvetlen lengyel-német tárgyalások kezdetét célozta. A vonatkozó nyilat-

kozatot tegnap eljuttatták Berlinbe. Válaszképpen a német kormány nyilvánosságra hozta az esetleges tárgyalások feltételeit, majd néhány órával később megkezdte a háboruskodást.

Berlin, szeptember 1. A német távirati iroda jelenti: A londoni rádió szerint Hitler nem értesítette az angol kormányt Danzig és a korridor kérdésének megoldásával kapcsolatos javaslatairól. Német részről hivatalosan közlik, hogy a csütörtökön este közölt javaslatoikat szerdán este közölt Ribbentropp teljes szövegükben Sir Neville Hendersonnal, Anglia berlini nagykövétével. Von Ribbentropp szóbelileg is részletesen ismertette a javaslat főbb pontjait.

Hitler kiáltványa: hadüzenet

Varsó, szeptember 1. (Rador). A Havas távirati iroda jelenti: A varsói rádió bejelentette, hogy Hitler kancellárnak péntek reggel a birodalmi gyűlés előtt elhangzott beszédét Lengyelország hadüzenetnek vette.

London, szeptember 1. (Rador). Reuter: Angol hivatalos körökben kijelentik, hogyha Hitlernek a német néphez intézett kiáltványa egyet jelent — mint ahogy látszik — a Lengyelország címére szóló hadüzenettel, úgy Anglia és Franciaország teljes mértékben és véglegesen el vannak határozva a lengyel kormánnyal szembeni kötelezettségeiknek maximális teljesítésére. A brit kormány felfogása szerint a lengyel kormánynak teljesen jogában állott elutasítani egy olyan kötelezettség vállalását, amit a német kormány akart rákényszeríteni. Ami a csütörtökön este a sajtóval közölt 16 pontot illeti, hangoztatják, hogy azokat nem is ismertették a lengyel kormánnyal. A brit kormány hangoztatja, hogy azokat közölni kellett volna a lengyel kormánnyal és időt hagyni annak, hogy tanulmányozás alá vegye abból a szempontból, sértik-e Lengyelország életérdekeit, amiket Németország — mint az angol kormányhoz intézett írásbeli közleményében kijelentette — tiszteletben kíván tartani.

Varsó, szeptember 1. (Rador). Reuter: Lengyel kormánykörökben kijelentik: Természetes, hogy Lengyelország nem volt hajlandó

magát alávetni a Németország által kijelölt megalázó helyzetnek. Mégha békefeltételeket is diktálnak, akkor sem szokásos a legyőzött hatalom tárgyaló megbízottjától azt a jogot megtagadni, hogy utasítást kérjen kormányától. Tulajdonképpen azt kérték Lengyelországtól, hogy vesse alá magát olyan eljárásnak, amit Csehszlovákia elnökével szemben alkalmaztak. Tehát küldjön megbízottat Berlinbe, aki a lengyel kormány előtt teljesen ismeretlen feltételek alapján döntött volna.

Lengyel körök azt is cáfolják, hogy csütörtökön határcsúcsok történtek volna, leszögezik viszont, hogy Kattowitz környékén nagyarányú német csapatösszevonásokat jeleztek.

Varsó, szeptember 1. (Rador). A PAT ügynökség megállapítja, hogy a lengyel terület elleni támadástól függetlenül Hitler kancellár kiáltványa formális támadó-nyilatkozat Lengyelország ellen. A német támadást néhány órával azután indították el, hogy a berlini lengyel nagykövet közölte a német kormánnyal, hogy a lengyel kormány jóakarata magatartást tanúsít a brit kormánnyal a béke fenntartására irányuló erőfeszítéseire vonatkozólag. Ez a váratlan támadás az egész lengyel nemzet azon szilárd elhatározásába ütözködik, hogy védekezik és végigfolytatja küzdelmét szabadságának, jogainak és becsületének védelmében.

Moscicky kiáltványa a lengyel néphez

Párizs, szeptember 1. A párizsi lengyel nagykövetség nyilvánosságra hozta Moscicky lengyel köztársasági elnöknek a lengyel nemzethez intézett proklamációját, amely a következőképpen hangzik:

„Az elmúlt éjjel a mi évszázados ellenségünk támadó hadműveleteket kezdett a lengyel állam ellen. Ebben a történelmi pillanatban az ország összes polgáraihoz fordulok, abban a mély meggyőződésben, hogy az

egész nemzet a hadsereg főparancsnoka és a védő mellé áll, hogy megvédjék a szabadságot, a függetlenséget és a becsületet és méltó választ adjanak a támadóknak, úgy, ahogy ez már nem egyszer megtörtént a német-lengyel kapcsolatok történelmében. Az egész nemzet, Istentől megáldva egy igazságos és szent ügyért való harcában hadserege mögött zárt sorokban soraközik fel a harcra és a végső győzelemre. Varsó, szeptember 1.”

Az első német légitámadások

Varsó, szeptember 1. (Rador). Reuter: A lengyel rádió pénteken reggel közölte, hogy a németek megkezdtek a támadást a lengyel korridor városai ellen.

A PAT közli: Németország részéről az első támadó lépést a csütörtökről péntekre virradó éjjel követték el. A német repülő megámadták Puck helyiséget, amely Gdynia közelében a lengyel tengerparton fekszik és bombákat dobalt le. Bombázták a repülőteret is, de kárt nem okoztak. Bombákat dobalt a lengyel Pomerániában lévő Zukow

községre is, de kárt abban sem tettek. Végül légitámadás vezettek a németek Biala Podlaska város ellen és bombákat dobalt le az ottani repülőgépgyárra, de bombák nem találtak célba. Három Gdyniára dobott bomba a vízbe esett. A német csapatok megindultak Ciechanow és Alawa lengyel városok ellen. Németország támadása Lengyelország ellen így befejezett tényé vált.

Varsó, szeptember 1. (Rador). PAT: Szeptember 1-én hajnalban a német birodalom (Folytatás a 8-ik oldalán.)

SPORT

Országos teniszverseny Aradon

Arad, szeptember 1. (Az Uj Kelet tud.) Az alkerületi teniszszövetség az aradi bajnoki verseny után újabb nagyszabású meghívásos teniszversenyt rendez szeptember 4-5-én a Gloria tenispályán, amelyet három versenyszámban (férfi egyes, férfi páros és vegyes páros) bonyolítanak le.

A versenyben részt vesz Tanasescu Constantin, a legjobb román teniszjátékos, aki több angliai és rivieri versenyen győzött és az európai élgárda legjobbjai közé tartozik. Tanasescu Constantin mellett M. Badin is részt vesz a versenyen, aki szintén egyik legjobbjai az országnak.

A két neves bucuresti éljátékoson kívül meghívta a szövetség Pusztayt és Dóczyt Kolozsvárról, Erős Csibit Bucurestiből, a Kadima két kiváló versenyzőjét, Ungárt és Barthát Temesvárról, továbbá Willert Lúgrosról.

Természetesen a legjobb aradi férfiteniszjátékosok, ugymint Farkas, Albert, Tereanu, Craznic dr, Margittay dr, Wechsler stb. is részt vesznek a versenyen, míg a hölgypárosok közül a resicai Stróblné, Albertné, Craznic dr-né, Irgl Izabella, Földessi II. stb. vesznek részt.

Mi újság a sportvilágban?

Közöltük már, hogy a Romániai Makkabi Szövetség ezévi országos bajnoki teniszversenye Nagyváradon lesz szeptember 9, 10, 11 és 12-én. A versenyen a Haggibor a következő versenyzőivel képviselteti magát: Radóné Erdős Lilly, Schwartz Klári, Erdős Éva, Blatt I és Blatt II.

A Ripensia egy idő óta nem szerepelteti Marksteint, aki az egyik mérkőzésen megsérült. Másrészt a temesvári csapat vezetősége tárgyalásokat folytat az UDR vezetőségével a játékos átigazolása érdekében. A tárgyalások olyan előrehaladott állapotban vannak, hogy valószínűleg Marksteiner már játszani is fog az UDR legközelebbi mérkőzésén. Az UDR nagyobb összeget fizet a kiváló középcsatárért.

Az Amszterdamba tervezett evezős Európa-bajnokságokat elhalasztották. Lehetséges, hogy későbbi időpontban még az idén megrendezésre kerül az év evezősemenye.

A Nemzeti Bajnokság B) küzdelme vasárnap veszi kezdetét. Az Eszaki Liga második csoportjának vasárnapi programja a következő: Oltul-Victoria Sepsiszentgyörgyön, Monopol-Ind. Sármei Marosvásárhelyen, Barkochba-Olimpia Szatmáron, Crisana-Törökves Nagyváradon, Cimentul-Universitatea Tordán.

Svájcban a területi beosztás megváltoztatását kéri az egyesületek. Az érdekeltek azt mondják, hogy a jelenlegi beosztás nem igazságos, mert vannak egyesületek, amelyek egy-egy évtizedes időnyben csak 2000 kilométert utaznak, vannak viszont olyanok, amelyeknek több mint 10.000 kilométert kell utazniuk. Ilyen egylet négy van: Tessin, Chiasso, Locarno és Bellinzona. Ugy kell megcsinálni a beosztást — követelik az érdekeltek —, hogy minden egyesületnek legfeljebb 4000 kilométert kelljen utaznia.

A futballszövetség elhatározta, hogy szeptember 24-én propaganda futballmérkőzéseket rendez, amelyek során a következő meccsek kerülnek lebonyolításra: Románia B) —Basarabia Kisenlevben, Észak-Erdély—Bukovina Csernovicban, Bánság—Olténia Craiován, Bucuresti—Muntenia és Bucuresti—Iasi Iasiiban. A válogatott csapatokat a szövetségi tanács állítja össze.

A Bánátnban akció indult meg, hogy a buzaértékesítési akcióba vonják be a magánkereskedelmet is. Az aradi buza értékesítő bizottság elhatározta, hogy emlékirattal fordul a földművelésügyi minisztériumhoz, amelytől azt kéri, hogy a buzaértékesítés munkájába kapcsolják be a magánkereskedelmet is. Ezt a bizottság úgy képzeli el, hogy biztosítsanak a buza felvásárlás terén a magánkereskedelemlen éppen olyan kedvezményeket (visszeszámitolást, stb.), mint a szövetkezeteknek. Abban az esetben, ha ez nem lenne lehetséges, az intervenció vásárlással megbízott helyi szövetkezetek kapcsolják be a magánkereskedelmet, mert ebből a megoldásból egy komoly adókat fizető magánkereskedelemlen, mint a gazdaságszervezőknek használna lenne.

KÖZGAZDASÁG

Bucurestiben csökkent forgalom mellett szilárdabbak az árak a világpolitikai események hatása alatt

Bucuresti, szeptember 1. A bukaresti Kereskedelmi és Iparkamara a kereskedelmi piac helyzetéről a következő jelentést adta ki:

Gyarmataru: Élénk kereslet mutatkozott a következő cikkekben: cukor, liszt, rizs, faolaj, stb. A nagykereskedők raktárai kellően fel vannak szerelve. Az árak maradtak, csak a szappan mutat gyengébb emelkedést.

Szeszes italok: A nemzetközi helyzet miatt nincs üzletkötés. A vagonhiány miatt a lebonyolítások szünetelnek. Az árak váltakoznak és nincsen semilyen irányzat.

Gyapju: Az előző héttel szemben a kereslet emelkedett, a lerakatok nincsenek kellően ellátva, az árak tíz százalékkal emelkedtek, a forgalmi adók emelkedése folytán.

Gyapot: Gyenge kereslet, az árak a forgalmi adó és repülőilleték emelkedése folytán szökkentek. Szilárd irányzat.

Cérna: Üzletlenség. A lerakatok sok belföldi kevés külföldi áruval vannak ellátva. A devizaárak emelkedése folytán drágult árirányzat mutatkozik.

Kézműárak: Bőséges árufedezet mellett

mérsékelt üzletkötés, szilárd árak.

Bőr- és cipészeti árak: Korlátozott mennyiségű készletek mellett stagnáció. Üzletkötés csak csizmában és bakkancsokban jelentkezik.

Építészeti anyagok: Az előző hét lenyomott árszínvonalán folytak üzletkötések. A készletek vagonhiány miatt deszortáltak.

Deszkaáruban jelentéktelen üzlet van. A gyáraknál aránylag kisebb, a lerakatoknál kielégítő készletek. Árirányzat nincsen.

Vasárak: vasbetonvas kivételével kielégítő a készletek, a pangás az előző hetit túlhaladja. Hitelmegszorítások történtek, változatlan árak.

Petróleumtermékekben szilárdak az árak, főleg tüzelőanyagokban. Az iparvállalatok részéről kokszt iránt élénk a kereslet.

Tüzifa: A forgalom az előző heti forgalomnak kétszerese. Vagonhiány miatt gyenge kínálat.

Droguok és vegyi termékek: Mérsékelt eladások, kivéve a szappanban, amelyben élénk kereslet mutatkozik. Megszorított hitelek, szilárd irányzat.

A Román Nemzeti Bank hivatalos devizaárfolyamai:

Dollár	141.52—143.58
font	662.40—672.75
palesztinai font	663.09—673.44
holland forint	76.11—77.28
svájci frank	31.88—32.36
francia frank	3.78—3.88
márka	40.50—41.50
pengő	25—27
cshekkorona (Prága hivatalos)	4.68—4.77
szlovákkorona (Pozsony hiv.)	4.68—4.77

Az exportból eredő, szabadforgalomba hozható devizakvóták árfolyamai szilárdak. Bucurestiben tegnap délig a következő árfolyamok alakultak ki:

angol font, 30%-os szabadkvóta	1410—1420
angol font, 20%-os kvóta	1460—1470
angol font, 40%-os kvóta	1163—1170
dollár, 30%-os szabadkvóta	320
svájci frank, 30%-os kvóta	75—
francia frank, 20%-os sz.kvóta	8.08

francia frank, 30%-os kvóta	8.30
holland forint, 30%-os kvóta	185
belgas, 30%-os	56.50
svédkorona, 30%-os kvóta	80

A B) lista kompenzációs árfolyamai:

font angol árukra	1250 lej
font más államok áruira	1365 "
font angol gyarmatok áruira	1300 "
belgas	48—49
holland forint	140—142 "

A kormány szigorúan ellenőrizteti a halászati törvény betartását. A kormányrendeletet küldött a prefektúrákra, amelyben elrendeli, hogy a községi szervek fokozottabban ellenőrizzék a halászati törvény betartását, főleg olyan irányban, hogy csak az halásszon, aki valamelyik elismert halászati egyesület tagja. A községek előljárósága köteles a lakosság tudomására hozni azt is, hogy folyóvízben lent és kendert áztatni tilos.

Juliusban háromszor annyi buza exportáltunk, mint az 1938. év hasonló időszakában

A Gabonaexportörök Szövetsége által összeállított statisztikák szerint július hónapban a következő mezőgazdasági termékeket exportáltuk:

	1939.	1938. júliusában (vagon tételben)
Buza	8.512.1	3.304.5
kukorica	3.154.2	907.1
árpa	2.205	639.9
rozs	227.8	81.5
bab	19.8	177.4
borsó	87.7	44.9
lencse	1.5	2.7
repce	239.1	693.3
napraforgómag	—	102.2
tökmag	17.5	47.3
olajpogácsa	440.4	779.2
egyéb	12.1	138.9
Összesen:	14.917.2	6.916.8

A fentiek szerint az ezévi júliusi gabona-exportunk kétszer akkora volt, mint az 1938. év hasonló időszakában. Az ezévi mennyiségnek háromnegyedrészt Németország és Olaszország vette át, amint az a következő táblázatból is kitünik:

Exportáltunk (vagon tételben számítva):	
Olaszországba	6.283.5
Németországba	5.315.5
Cseh- és Morvaországba	1.190.6
Görögországba	232.9
Más államokba	894.7
Összesen:	14.917.2

A fenti adatok szerint az erősváltású államok júliusban keveset vásároltak mezőgazdasági termékeinkből.

A vámhivatalok hivatalos devizaárfolyamai szeptember hónapra

Bucuresti, szeptember 1. A pénzügyminiszter rendeletet küldött a vámhivatalokhoz, amelyben szeptember hónapra a következő hivatalos devizaárfolyamokat állapította meg:

Aranyfont	1.122.77 lej
arany dollár	230.71 "
arany svájci frank	44.52 "
arany francia frank	9.04 "
angol font (papír)	662.40—672.75 "
palesztinai font	663.09—673.44 "
egyiptomi font	679.65—690. — "
dollár	141.52—143.59 "
holland forint	76.11—77.28 "
svájci frank	31.95—32.43 "
francia frank	3.78—3.85 "
török lira	82. — 83. — "
olasz lira	7.172 "
márka	40.50—41.50 "
pengő	26.50—27. — "
svéd korona	34.15—34.75 "
belgas	24.03—24.35 "
cshe- és szlovákkorona	5.98—6.07 "
dinár	2.898—3.05 "
lewa	1.60—1.68 "
drahma	0.99—1. — "
zloty	22.23—23.75 "

A fenti árfolyamok szeptember 1-től visszavonásig érvényesek.

RÁDIÓ-MŰSOR

Szombat, szeptember 2.

Bucuresti. 7.30: Ritmikus torna, rádióhíradó, reggeli hangverseny, háztartási, orvosi tanácsok. 13: Időjelzés, időjárás, kulturális hírek, sport, vízállásjelentés. 13.10: Déli hangverseny. Közben: Sporthírek. 13.40: Hanglemek. 14.15: Hírek, időjárásjelentés, rádióhíradó. 14.30: Hanglemek. 15: Hírek. 16.45: Előadás. 17: Az ország őrsége szervezet órája. 18.15: A munka és jókedv szervezet órája. 19.15: Operatrénszettek. 20.40: Dalok. 21.15: Német tánclemek. 22: Hírek. Majd: Hírek idegen nyelveken.

Jeruzsálem. Délután 1.30: Hírek, Felix Weingartner hangversenye. 1.40: Hírek héberül. 5: Könyvi zene. 5.30: Lemezek. 6: Rebeka Osterreicher felolvasása a palesztinai nők feladatáról. 8: Hamavül. 8.05: J. Jicchak felolvasása a kibbuc életéről. 8.15: Pontos idő, időjárás, hírek héberül. 8.30: M. Rabbinitz a zsidó folklorról. 8.50: A rádió zenekarának hangversenye. 9.30: Pontos idő, időjárás, hírek angolul. 9.45: Táncczene.

Budapest I 7.45: Torna, hírek, hanglemek. 11: Hírek. 13.10: Beszkiart-zenekar. 13.40: Hírek. 14.30: Hanglemek. 15.30: Hírek. 18.35: Hanglemek. 19.35: Énekszámok. 20.15: Hírek. 20.25: Cigányzene. 20.50: „Füszes és csemege”. Előadás. 22.40: Hírek. 23: Zongoraszámok. 24: Cigányzene. 1.05: Hírek.

Közöltesse

ujévi üdvözlését

az UJ KELET

ROSHASANAI

számában,

amely rendkívül gazdag tartalommal, szeptember 14-én jelenik meg. Ily módon jókívánságai eljutnak minden rokonához, ismerőséhez és üzletfeléhez és egyúttal támogatja a Keren Kajemetet is, a palesztinai földvásárlás alapját. A közlési díj kevesebb, mint amennyibe a névjegyek, valamint a szétküldés postaköltsége kerülne.

Egyszerű üdvözlés, folytatólagosan közölve	30.— lej
Egyszerű üdvözlés, külön sorban	50.— lej
Egyszerű üdvözlés, külön szöveggel	100.— lej
Nagyalaku keretes üdvözlés üzletek, vállalatok, egyesületek részére	250.— lej

Küldje be üdvözlés szövegét és a megfelelő összeget (postabélyegben is) vagy közvetlenül a kiadóhivatalhoz, vagy vidéki fiókiadóhivatalaink és megbízottaink bármelyikéhez, vagy adja át a Keren Kajemet munkatársának.

MAPU

*

Palesztinában új kiadásban jelentek meg Ábrahám Mapu könyvei, az új-heber irodalom első regényei. Új, szépen kiállított, illusztrált kiadásban. Érdekes és erősen megdöbbentő tünet ez az új kiadás. Arra vall — a kiadók, köztudomás szerint óvatossá, nem prédálják el a pénzüket makulaturára — hogy Mapu regényei még nem évtőltek el, még nem avasodtak muzeumi tárgyá. Arra vall, hogy közönségük van, hogy széles rétegekben olvassák őket. Nemcsak irodalomtörténészek, filológusok böngészgetnek bennük.

Pedig a világ nagyot fordult az Ahá-vát Ción, az Ásmát Somrón és az Ajit Cávua megjelenése óta. Más lett az irodalmi irányzat, más a nyelv, más a zsidó élet és a zsidó olvasóközönség. Ez a 80 év felér akár ezer esztendővel!

A romanticizmus, aminek szellemében, Sue meg Dumas pére nyomában sántikálva, Mapu a regényeit megírta, alaposan kikopott a divatból közben. A zsidó tömegek, amiket a szépirodalom, a fantázia és az érzés erejével akart új utakra terelni, — egész helyesen azt tartotta, hogy a tudományos irodalom, vagy a publicisztika rem hathat át olyan széles rétegeket, mint a regény, — rég áttörték már a zsidó tradíció Maginot-vonalát és sokkal messzebbre rugaszkodtak el tőle, mint ez a tanító-mesterüknek felcsapott író-melamed, akit többé-kevésbé, néha éppenséggel az akarat ellenére, kötöttek a chéder, a jesiva, a családi ház emlékei. A mai héber nyelv nem a Szentírás verseiből szedvegezi össze a szavait, ahogyan Mapu cselekedte, aki még a Biblia gondolatritmusához is hű maradt és annyira bibliai stílusban írt, hogy az orientális zsidók sorából kikerült olvasói egyenesen bibliai írásnak tartották a műveit és szentül hitték, hogy Ammán és Támár kalandos története pontosan úgy folyt le, ahogyan Mapu elmeséli. (Közbevetőleg: Sok ilyen olvasója volt. Livornóban külön kiadás jelent meg számukra az Ahá-vát Ciónból és ezt a könyvét latinóra, arabra, arab- és perzsa-zsidóra is lefordították.) A természet, a mezőgazdaság nem olyan idegenek többé a zsidóságtól, hogy a mese meszmadzagával kell édesgetni hozzá. Az orosz zsidóság, amelynek elsősorban írt, közben atomjaira bomlott szét, átkevert a tengeren túlra, átkevert százféle országba és belezuhant az új Oroszország olvasztó-kemencéjébe. Palesztina, melynek hegyei és völgyei között történelmi regényei — telisteli vannak hősiességgel, harccal, árulással, a fogság kínjaival és mindenféle egetverő szerelemmel — lejártak, nem a képzelet és az emlékezés földje többé, hanem nagy darab valósága, talán a legfontosabb valósága a mai zsidó életnek. Az álszentkedő káhal-nagy, a rátarti gazdag, a tudását fitogtató „lám-dán”, nem főalakjai többé a zsidó-uccának. Ez az ucca fenekestől felfordult, amióta Mapu az Ajit Cávuaiban a tartuffejeire keményen rápirított. És ha akad még, aki óvni akarja az ifjúság lelkét a rájártó olvasmányoktól, ma már nem az Ahá-vát Ción, a Mapu regényét pécézi ki, ahogyan ezt Mapu részben önreklámból, részben a történeti igazságnak megfelelően, vagyis korfeszítő szándékból az Ajit Cávuaiban cselekszi. Sokkal veszedelmesebb lövedékek ostromolják máma ezt a lelket. A Mapu nyilai a kanibál primitív szerszámai ezekhez a mai tankokhoz képest. Tehát a Mapu írásait nem teszi az is vonzóvá, hogy tilalmas és éppen ezért felettebb édes gyümölcsök.

Miért olvassák tehát még ma is rendületlenül őket, ezeket a mult század közepén megjelent, ócska regényeket?

Mert telistele vannak egy nagy, egy istenáldotta mesemondó lebilincselő törtémeteivel. A mese pedig, még a néha bizarrá torzuló, tulontul kalandos mese is, rendületlenül érdekelt, rendületlenül vonz bennünket. Gyerekkorunkban az édesanyánk, a dajkánk, az Ezeregyéjszaka meséi gyűjtötték fel a fantáziánkat, adtak szárnyat a képzeletünk alá, tudtak átmenteni bennünket egy jobb, boldogabb, igazabb világba. Most a regényíróktól várjuk, hogy feddtelessék velünk az élet kinjút. Végeredményében a mese csillogásai után futunk, amikor regényt olvasunk. Még a legmódernebb analitikus regényben is mesét ker-

resünk elsősorban. És lelkünk mélyén teli vagyunk csalódással, ha mindössze csak okos megállapításokat, fecsegést „smusz“-t kapunk tőle.

Mapu pedig tud mesélni, istenigazában érti a módját, hogy a cselekményt idegfezsítően bogozgassa. Fantáziája talán híres mintaképeinek fantáziájában is tultesz. Mert nemcsak az ő írásaikon nevelődött, hanem a Tenach-on is. Mert a világirodalomnak ez a legtekélyesebb elbeszélője is csiszolta a mesemondó-készségét.

Ráadásul Mapu nem volt afféle k. u. k., nyugdíjkezes regényíró, aki karosszékeben terpeszkedve mesélt. Jómaga is fura, össze-vissza életet élt. Tehát csak le kellett nyuljon a saját emlékei közé — akad irodalomtörténész, Sapira, a kovnói egyetem professzora, aki azt tartja, hogy tényleg ezt cselekedte és végeredményében mindegyik regénye egy darab önéletírás — ha mesélni akart.

Kabbalista familiából származott, amelyben nemzedékeken át fennen szárnyalt a fantázia. Nála az éhség is egyre gyujtogatta, szította. Fantasztikus, ahogyan megfelelt tankönyvek, tanítók és irányítás nélkül nyelveket tanul. Latin nyelvkincsét a Vulgata zsoltárfordításából merítette. Mégis érti a módját, hogy latin üdvözlő levelet eskábáljon össze a földesur tiszteletére és beleszóljon ama két professor latinnyelvű vitájába, akit a véletlen az utjába sodor.

Vándortanítóskodik egy darabig. Falusi potentátok gyermekeit tanítgatja és arcán végighasít egyik gazdájának ostora, amikor a legelemibb emberi joggal, a szabad költözködés jogával akar élni.

Chászidim közé keveredik, együtteli velük egzotikus életüket. Kardos menyecske anyja képes csak kitépni közülük. Ekkor szüleitik meg Mapuról a mondás: Ha nem lesz Karlner, úgy lesz be'ole Berliner. Vagyis, ha nem lesz a káriini rebbe körül csoportosuló chászidok társa, hátt mászkil lesz, dás, a berlini mendelssohni eszmék terjesztője.

Eltalálták. A gyakorlati kabbala problémái izgatják egy darabig. „Roe ve'no nire” próbál lenni, vagyis láthatatlanná szeretné magát tenni. Halottfejekkel bibelődik, életre kísérli kelteni őket.

APRÓHIRDETÉSEK

Szavanként 2 lej, legkisebb apróhirdetés 20 lej. Alláshirdetések, üdülöhelyek és fürdők hirdetései, továbbá elveszett, eltűnt tárgyak miatti hirdetések szavanként 1 lej. Apróhirdetéseket csak előrefizetés mellett közölünk. Jeligen levelekre, megkeresésekre csak válaszbélyeg ellenében válaszolunk és csak portózott leveleket továbbítunk.

Ingyen nem, de hihetetlenül olcsón vásárolhat finom férfiruha- és kabátzöveket, készfémerneműt, kötöttáru, maradókat Finkelsteinnál, Stroiescu 3, udvarban. Uránia mozi háttamögött.

Anyarozót legmagasabb áron vásárol VESTA vegyigyár Oradea, Piața Iosia.

Palesztinai „Corona” beretvapenge olcsó és tartós. Kérje minden szaküzletben.

Két diákot vagy diáklányt teljes ellátásra őrth. kóser kosztal felveszek. Steiner Oradea, Str. Cuza Voda 82.

Vendéglo'i szakmában jártas, olyan egyént alkalmazok, aki némi készpénzzel is rendelkezik. Lehetnek vidékiek is. „Forgalmas” jellege alatt a kiadóban.

Temesvári uricsalád teljes ellátásra vállal vidéki hölgyeket, akik szakszerű kiképzést kívánnak nyerni varrásban, szabászatban és háziiszöveszetben. Angol nyelvoktatás. Ajánlatok kérésre e lap kiadóhivatalába „Női-ruhaszalon” jellegre.

„BRISTOL” ארטה כשר étterem-bodega Cluj, Regele Ferdinand 37. Cluj egyetlen, szakember vezetése alatt levő étterme, amely az őrth. Rabbitanács felügyelete alatt áll. Elsőrangú, izletes uri konyha. Mérésékelt árak. Minden este flekkensült és Azuga sör. Abonoma kihordásra is. Vásárhelyi felvágott különlegességek. Sajtok, stb. Utazó uraknak nagy kedvezmény.

Tizenhét éves, amikor megnősül. Ájbige kesztre, azaz örök ellátásra veszi maga mellé gazdagnak vélt apósa. Az örökellátás egy-két esztendőre zsugorodik össze, s a gazdáról kiderül, hogy földhözragadt szegény ember ő is. De a korán nősült Maput mégis egyre foglalkoztatja, sőt izgatja a nemi kérdés, a szerelem. Nála egyáltalában nem válik be a vallásos zsidók profilakzsisa. Háromszor is nősül és mindig alig pár hónappal a megvászolt hitves halála után, korábbi, évtizedes szerelmekre vissza-visszakapcsolgatóva. Regényeiben is tulnagy hely jut a szerelemnek. E miatt is rájárt ellenfeleinek rudja. Megtették az ifjúság megrontójának, bűnrécsábitójának.

Életének utolsó két évtizedében a kovnói orosz gimnázium zsidó szekciójának gyengéskén, éhbérrel fizetett tanítója. Mégis megesik — íme a mapui romantika szerepe a Mapu életében! — hogy Nurov, Sándor cár nagyhatalmu közművelődésügyi minisztere, Mapu után kérdézősködik, amikor fényes kíséretével inspekción: állít be az intézetbe. Látni akarja, mert őt, aki alapos ismerője a héber nyelvnek, szintén megragadta az Ahá-vát Ción varázsa. Szombat van, a zsidó szekció zárva, Mapu nincs az intézetben. Érte küldenek, elhozzák és orosz kollégái eiképedve hallják, milyen kegyesen, mennyi bókkal hímegetve a mondatait, beszéget el a nagyhatalmu ur a szegény költővel, aki egy rab-szolgá nemzet felholt nyelvén irogatja regényeit.

Tele volt rajongással a zsidó mult iránt. Még sem volt képes akár egy mákszemnyit is átörökíteni ebből a szeretetből a fiára. Akárcsak a J. L. Gordon fia, a Mapu fia sem ért egy kukkot héberül. Tipikus asszimiláns, vadidegen a zsidóságtól. A zsidó aktívok névsorában nem szerepel. Viszont Klausner ráakadt egy székesegyház kegyes jötevői között. Ez is egyik regényes vonása a Mapu életének.

Königsbergben halt meg, ahol történetesen gyógyulást keresett. Itt senkisémet volt képes értékelni Maput és alig akadt, aki az utolsó utjára elkísérte volna. De sirkövére avatott kéz véste rá ezeket a mesteri sorokat: Dorot chalfu, vedorot javou Zichron szefarav lo jaszuf, Umelicato hatehora leolam omedet.

Vagyis: Nemzedék megy és nemzedék jön, de könyveinek emlékezete nem mulik el soha és fenkölt nyelvezete örökérvényű. Ez az új palesztinai Mapu-kiadás arra vall, hogy az epitaphum írójának igaza volt. Ben Yehosua.

SZÍNHÁZ-FILM MŰVÉSZET

A ROYAL MOZGO MUSORA:

Ma az év legszebb zenei filmjének bemutatója: Nagy keringő. Strauss halhatatlan melodái kelnek életre ebben a filmben. Az örökké vidám császárváros üde bája megtölti a szíveket a fiatalok varázsával. Főszerepekben: Luise Rainer, Fernand Grawey, Miliza Korjus.

A CAPITOL MOZGO MUSORA:

Szezonnyitó nagy preimer! Egy királynő naplója. Főszereplők: Anna Neagle és Anton Walbrook. A film előtt: Új szenzációs Paramount világhíradó.

A THALIA MOZGO MUSORA:

Szenzációs kettős műsor: 1. Gibraltár. Viviane Romance és Erich von Stroheim világhírnévű filmje. Kémek izgalmas harca a Földközi tenger kulcsának, Gibraltárnak hadititkaiért, egy szerelmi történet keretében. 2. A hegyek királya. John Wayne cowboy premier-slágerfilmje. Előadások: 3. 6 és 10 órákor.

A SELECT MOZGO MUSORA:

Angyalok pokla. Izgalmas film, teljesen új tartalommal, mely a női pilóták küzdelmes életét mutatja be. Főszerepekben: Alice Faye, Constance Bennett, Nancy Kelly, Charles Farrel.

AZ URANIA MOZGO MUSORA:

Rendkívüli dupla műsor! I. A társadalom bűne. Danielle Darrieux, napjaink legünnepeltebb francia művésznőjének egyik remeke. Érdekes film egy mai diáklány küzdelmes életéről. II. A csavargók. Minden jelenetében mosolyra készíti ez a kedves vigjáték a nézőt, melynek főszerepét Paul Hörbiger alakítja.

A RIO MOZGO MUSORA:

Ma 3, 6 és 9 órákor két világláger: I. Harc az aranyért. Izgalmas Wild-west színes filmdráma. Az évad szenzációja. Fősz.: George Brent, Oliva de Havilland, Claude Rains és Margaret Lindsay. II. A veszedelmes asszony. A legnagyobb sikert elért filmsláger, pazar rendezés, tánc, zene. Fősz.: Bette Davies, Henry Fonda és Margaret Lindsay. III. Journal.

Pályázat

Az aradi helyi csoport pályázatot hirdet az aradi körzeti titkári állásra. Pályázhatnak: megfelelő irodai gyakorlattal, nyelvtudással és mozgalmi multtal rendelkező román állampolgárságu cionisták. Pályázati határidő f. évi szeptember 10. Kezdő honorárium Lei 3.000. A részletes írásbeli ajánlatok Huppert Fülöp elnök, Arad, Str. Barițiu 13. címre küldendők be.

200.000 lei tőkével társulnék rentabilis üzletbe, vagy iparvállalatba. Megkeresések: „Munkaerő”, Tg.-Mures, Str. Traian 10.

Katonaviselt, jómegjelenésű, iskolázott fiatalember garanciával utazói állást keres. Vasszakmában jártas. Megkereséseket: Str. Aurel Vlaicu 6., földszint 1.

Gyermekszerepét kisasszonyt román, német nyelvtudással, jó fizetéssel felveszek. Cím: Diamantstein László vasüzletbe, Cluj, Cal. Reg. Ferdinand 24.

Női kézimunka, gallér készitést értő előmunkásnót keresünk. Cím a kiadóban.

Észak-Románia legolcsóbb bevásárlási forrása Sidurim, Machazarim és mindennemű kegyeszekben. Angro és detailban. Librerie Winternitz, Satu-Mare, Teofil Dragos 5.

Szakácsnő, bejáró egész napra azonnalra kerestetik. Érdeklődni: Str. Duca 1. Házfelügyelőnél.

Legújabb modellek:

Bundák, szörmék, átalakítások szezonelőtti árban

MANDELBAUM szücsnél

Calea Regele Ferdinand 20. Udvarban.

EMBER 2.

nyvi búzát év hasonló

ege által össze-julius hónap-gi termékeket

1938.
aliusában
on tételekben)
3.304.5
907.1
639.9
81.5
177.4
44.9
2.7
693.3
102.2
47.3
779.2
138.9
6.916.8

llusi gabona-mint az 1938. vi mennyiség-etország és a következő

számitva):
6.283.5
5.315.5
1.190.6
232.9
894.7

sen: 14.917.2

svalutájú ál-ítak mező-

deviza-lónapra

zgyűminisz-hivatalokhoz, a következő állapította

1.122.77 lej
230.71 ..
44.52 ..
9.04 ..
40-672.75 ..
09-673.44 ..
65-690. ..
62-143.59 ..
61-76.76 ..
95-32.43 ..
2.78-3.85 ..
83. ..
7.172 ..
50-41.50 ..
50-27. ..
15-34.75 ..
03-24.35 ..
5.98-6.07 ..
898-3.05 ..
1.60-1.68 ..
0.99-1. ..
23-23.75 ..
1-től visz-

UR

a, rádióhir-tási, orvosi kulturális 13.10: Déli rek. 13.40: arásjelentés. 15: Hírek. sége szerve-zív szervezet 14.40: Dalok. hírek. Majd:

rek, Felix Hírek hé-lemezsek. 6: palesztinai J. Jicchak Pontos idő, Rabbinovita enekarának időjárás, hi-

hangleme-rt-zenekar. 15.30: Hí- nekszámok. 20.50: „Fü- Hírek. 23: 05: Hírek

UJ KELET Legújabb hírek

Az első hivatalos hadijelentések

(ötödik oldali cikkünk folytatása.)

mi haderők több ponton átérték a lengyel határt úgy Kelet-Poroszország, mint Szilézia felől. A német csapatok megtámadták a westerplattei (Danzig) lengyel helyőrséget, amely visszaverte a támadást. A német légi haderők több támadást hajtottak végre Krakkó és más felső-sziléziai város ellen.

Varsó, szeptember 1. (Rador). A Havas jelenti: Reggel 7 óra 39 perckor adták le először rádiójeleket a lengyel fővárosban. Repülőgépek tüntek fel és fojtott lövések zaja hallatszott.

A lengyel rádiók a német offenzíva megindulását, valamint Puk, Grodno és Cestochova városok bombázását jelentik.

A második alarm

Varsó, szeptember 1. Reggel 8.45 perckor másodszor szólaltak meg a vészjelek Varsóban. 9.17-kor megszűntek a vészjelek, majd utána megdördültek a légelhárító ágyúk. A harmadik vészjelet 9.40-kor adták le Varsóban, míg a negyediket délelőtt 10 órakor.

Varsót bombázták

Varsó, szeptember 1. (Rador). A német légi haderők bombázták Krakkó és Kattowitz városokat. Pénteken délelőtt fél 10 órakor a német repülők Varsót bombázták. Bombázták a délelőtti folyamán Gdynia városát is.

Varsó, szeptember 1. (Rador). Havas: Az ellenségeskedések az egész lengyel-német határ mentén folyamatban vannak, beleértve Szlovákiát is. Hivatalosan jelentik, hogy a német csapatok haditevékenysége folyamatban van a pomerániai városok, még pedig Dzialdowo és Chojnice, továbbá lengyel Felső-Szilézia és Csetochowa vidékei ellen.

A Varsó elleni légitámadást visszaverték a lengyelek

Varsó, szeptember 1. (Rador). A Reuter-ügynökség jelenti: A németek főtámadása Kelet-Poroszországból indult el a Czaidovo és Gozania közötti fronton. A német repülők kétféle támadást hajtottak végre Varsó ellen: Gdyniát, Thornt, Bialistokot, Grodnot, Dihinót, Bihozost és Kvrst városát. Másodszor Varsót, Krakkót és Kattowitzot bombázták.

Varsó, szeptember 1. (Rador). A varsói rádióállomás jelenti: A német repülőgépek Varsó ellen intézett támadását a légvédelmi tüzérség és a vadászrepülőgépek visszaverték. Varsótól 30 kilométerre Otwock helység felett a légvédelmi ágyúk lelőttek egy német bombavetőgépet.

A lengyel főváros külseje pénteken délelőtt nyugodt volt, kivéve azokat a perceket, midőn a légvédelmi riadó megszólalt. A rendőrök gázárcsökkentővel teljesítették szolgálatot. Pánik sehol nem következett be.

A lengyel tüzérség ellentámadása

Berlin, szeptember 1. (Rador). A német távirati ügynökség jelenti: A lengyel tüzérség délelőtt 11 óra 30 perckor bombázta Beuthen állomást, öt-hat gránát robbant fel, nagy károkat okozva.

Berlin, szeptember 1. (Rador). A német távirati iroda cáfolja a lengyel közleményt, amely szerint német repülőgépek pénteken reggel nyitottak támadást Varsó ellen. A német közlemény szerint a német repülőgépek utasítását kapták, hogy csak katonai célpontokat bombázzanak.

Danzig és Gdynia kikötői blokádnál

Berlin, szeptember 1. (Rador). Havas: Förster közölte a birodalmi kormánnyal, hogy Danzig és Gdynia kikötői blokálnak vannak.

Tizenhét támadás

Varsó, szeptember 1. (Rador). A PAT ügynökség jelenti, hogy a következő 17 német támadás zajlott le a délelőtti folyamán Lengyelország ellen:

Légi támadás Varsótól északra Miznie, Krievó és Chonzele ellen.

Támadás Felső-Sziléziában Neumitelwalden és Reichthal irányában.

Légitámadás reggel hét órakor Posen ellen.

Zbaszin határállomás elfoglalása. (Itt tartózkodtak a Németországból kiűzött lengyel zsidók).

Támadás a Posen tartományi Lesno ellen. Harci szekerek támadása Prezpijnóje és Kraszta ellen.

Gyalogsági és tanktámadás Lubliniez, Tanoszkvie és Gonyy ellen.

Tanktámadás a Gleiwitz-Ratibor vonalon Mikulowo ellen.

Légitámadás Krakkó és Kattowitz ellen. A krakkói állomás és alagút sikertelen bombázása.

Tanktámadás Szlovákia felől, Zakopanie ellen.

Légitámadás Csev városa és a visztulai hid ellen.

Visszavert támadás a Westerpaten lévő lengyel garnizon ellen.

Tanktámadás a posentartományi Smilow ellen.

tár mentén folyamatban vannak, beleértve Szlovákiát is. Hivatalosan jelentik, hogy a német csapatok haditevékenysége folyamatban van a pomerániai városok, még pedig Dzialdowo és Chojnice, továbbá lengyel Felső-Szilézia és Csetochowa vidékei ellen.

Berlin, szeptember 1. A német távirati iroda jelenti: A német nagyvezérkar közli a következőket:

A Sziléziában, Pomerániában és egyebütt folyó katonai művelet során a német csapatok mindenütt elérték az első napra kijelölt célpontokat. A délen a hegyek között előrenyomuló csapatok elérték a Neumarkt—Szucha vonalat. Mährisch-Ostrautól délre, Teschen közelében átlettek az Olca folyót. A lengyel iparvidéken a szakaszonkénti előnyomulás során Kattowitz város magaslatait érték el. Sziléziában Csetochova irányába folyók az előrenyomulás. A korridoron a német csapatok megközelítették Brachet és elérték a Nedze folyót, Nakel mellett. Graudens közelében a csata folyik. A Keletporoszországból kiinduló csapatok mélyen lengyel területen járnak. A német repülőgépek megtámadták a következő repülőállomásokat: Rahmel, Putzig, Graudens, Posen, Plock, Lodz, Radom, Buda, Kattowitz, Krakkó, Lemberg és Brest.

A német hadihajók jelentősen támogatták a hadsereg előnyomulását. A német repülőgépek urai a Lengyelország fölötti légi térnek, bár igen sok légi erőt visszatartottak Közép- és Nyugat-Németországban. Német hadihajók állást foglaltak a danzigi öböl előtt, hogy biztosítsák a Balti tengert. A Schleswig-Holstein iskolahajó bombázta a Westerplattét. A gdyniai kikötőt repülőgépek bombázták.

LONDON, szeptember 1. A Havas ügynökség jelenti: Angol körök hangsúlyozzák, hogy amennyiben Hitler proklamációja Lengyelországhoz intézett hadüzenetet jelent, Anglia és Franciaország a végsőkig el vannak szánva arra, hogy teljesítsék kötelezettségeiket. A mód, ahogy a németek a tárgyalásokról beszámolnak, nyilvánvalóan tévedésbe akarja ejteni a világot. Ha a német kormány valóban akarta volna tárgyalások útján rendezni a viszályt, úgy a civilizáltkormányokhoz illő módon járt volna el és mindenekelőtt is megjelölte volna a tárgyalások helyét és azok megkezdésének időpontját. Az angol kormány úgy véli, hogy a lengyel kormány jogában állott elutasítani azt a Csehszlovákiához hasonló eljárást, amelyet a német kormány akart alkalmazni vele szemben.

LONDON, szeptember 1. György király pénteken délután látogatást tett a miniszterelnökségen és hosszas megbeszélést folytatott Chamberlain-nel, aki Halifax külügyminiszterrel és Buttler külügyi alminiszterrel, majd a bel-, had- és légügyi miniszterrel és a hadsereg vezérkari főnökét fogadta.

A lengyel nagykövet bejelentette Berlinben a német légi ellenállást.

Varsó, szeptember 1. (Rador). A varsói rádióállomás közli: Lipsky berlini lengyel nagykövet közölte a birodalmi kormánnyal, hogy Lengyelország minden erejével ellenáll a támadásnak és megvédi becsületét és függetlenségét.

Pénteken délután 12 órakor közölte a berlini lengyel követség, hogy Lipsky lengyel nagykövet és összes munkatársai még a német fővárosban tartózkodnak.

Általános mozgósítás és ostromállapot Franciaországban

Párizs, szeptember 1. (Rador). A francia kormány tagjai pénteken délelőtt 10 órakor minisztertanácsra ültek össze, amely jóváhagyta a Daladier által beterjesztett rendelet törvényeket.

Az első rendelet törvény elrendeli a francia szárazföldi, tengeri és légi hadsereg általános mozgósítását Franciaország egész területén, Algírban, a gyarmatokon és a többi Franciaországhoz tartozó területeken. Az első mozgósítási napot szeptember 2-án állapították meg.

A második rendelet törvény kihirdeti az ostromállapotot Franciaország 89 tartományában, Belfort területén, valamint Algir három kerületében.

A harmadik dekrétum szeptember 2-ára, Szombatra összehívja a képviselőházat és a szenátust.

Párizs, szeptember 1. (Rador). A francia parlamentet szombat délután három órára hívták össze.

Párizs, szeptember 1. (Rador). Bonnet külügyminiszter pénteken délelőtt fogadta Lukacievics párizsi lengyel, Bullit amerikai és Guariglia olasz nagykövetet, Phipps angol

nagykövetet és Henry Berangert és Jan Mistert, a képviselőház és a szenátus külügyi bizottságának elnökeit.

A minisztertanács után Daladier hosszasan tanácskozott a hadügyminiszterrel Game-lin tábornokkal, a francia hadsereg főparancsnokával és Campinghi tengerészeti miniszterrel. Ezután Daladier visszatért a miniszterelnökségre, ahol Darlan admirális, a francia tengerészet főparancsnokát fogadta.

Párizs, szeptember 1. (Rador). A belügyminisztérium közleményt adott közre, amely a következőképpen hangzik:

„A kormány ismételten tanácsolja a párizsi lakosságnak: azok, akiknek lakóhelyük, vagy menedékhelyük van a vidéken és akik el vannak határozva a főváros elhagyására, haladéktalanul induljanak utra.”

Megszakadt a telefonösszeköttetés az európai fővárosok között

Párizs, szeptember 1. (Rador). A telefonösszeköttetés Olaszország és Franciaország, valamint Róma, London és Varsó között megszakadt. Szünetel a távirati összeköttetés Brüsszel, London és Párizs között.

György király elrendelte az angol hadsereg általános mozgósítását

London, szeptember 1. (Rador). A Reuter diplomáciai tudósítója jelenti: Racinsky gróf, Lengyelország londoni nagykövete, ma délelőtt felkereste Halifax külügyminisztert és tudomására hozta, hogy Németország megtámadta Lengyelországot, ami kimeríti az angol-lengyel kölcsönös segélynyújtási szerződésben lefektetett közvetlen támadás kritériumát. A lengyel nagykövet kérte az angol külügyminisztert, hogy e támadással szemben intézkedjen az angol-lengyel szerződés alkalmazásáról.

London, szeptember 1. (Rador). Az angol kormány a mai nap folyamán Fehér Könyvben hozza nyilvánosságra a jegyzék-váltást,

amely Anglia és Németország között történt az utóbbi napokban.

Chamberlain délelőtt 10 óra 40 perckor kihallgatáson fogadta Racinsky grófot, Lengyelország londoni nagykövetét.

London, szeptember 1. (Rador). Péntek délután a Buckingham palotában koronatanács ült össze, György király elnöklete alatt. Az ülésen Lord Runciman, lord Zetland, lord Newton és Croxthank kapitány vettek részt. A koronatanács 12 percet tartott. Az uralkodó aláírta a hadsereg, a légvédelem és a flotta általános mozgósításáról szóló rendeletet.

Anglia segítségére siet Lengyelországnak

London, szeptember 1. (Rador). Winston Churchill délután egy óra 25 perckor felkereste Hendersont.

A Press Association jelenti, hogy a lengyel nagykövetnek Halifaxnál és Chamberlainnél tett látogatása után a lengyel követseg egyik főtisztviselője a következő kijelentést tette:

— Anglia azonnal segítségünkre fog jönni.

Kordt, Németország londoni ügyvivője, — aki péntek délelőtt még megjelent a Downing Streeten, — délután két órakor elhagyta a követseg épületét. Autóba ült, de semmilyen podgyaszt nem vitt magával. Allitól a hajnali órákban taxin szállították el a személyzet podgyaszát. Az autó ismeretlen irányban távozott.

A szovjet beavatkozik a háborúba?

RÓMA, szeptember 1. A Messagero szerint német politikai körök biztosra veszik, hogy lengyel-német háború esetén Szovjetország nem fog semleges magatartást tanúsítani. A Popolo di Roma úgy véli, hogy Szovjetország Lengyelországgal szemben nem tudja megőrizni semlegességét.

Hitler: „Remélem, nem lesz szükség az ön segítségére, Duce!”

Berlin, szeptember 1. Hitler kancellár a Reichstagban elmondott beszéde után a következő táviratot intézte Mussolinhez:

„Köszönöm önnek, Duce, amit Németország érdekében tett. Céljainkat egyelőre

Németország erejével kívánjuk megvalósítani. Remélem, hogy nem lesz szükség az ön segítségére. Ismétlem, köszönöm önnek azt, amit a tengelyen belül a nemzeti szocializmus és a fasizmus szövetségéért tett.”

Rendkívüli minisztertanács Rómában

Róma, szeptember 1. (Rador). Az olasz kormányt pénteken délután négy órára a quirináli palotában rendkívüli minisztertanácsra hívták össze.

Párizs, szeptember 1. (Rador-Havas). Bonnet külügyminiszter pénteken délelőtt át-

nyújtotta Guariglia olasz nagykövetnek a francia kormány választát, a közvetítési javaslatra, amelyet az olasz kormány csütörtökön intézett hozzá. A francia választ elküldték Francois Poncet római francia nagykövetnek is.

Roosevelt felhívása a hadviselő országokhoz

Washington, szeptember 1. (Rador). Roosevelt elnök utasítást adott, hogy az összes amerikai hajókat, az összes katonai parancsnokokat drótnélküli távirón értesítsék arról, hogy a német-lengyel háboruszkodás megkezdődött.

A Fehér Ház pénteken reggel 9 órakor kiadott közleménye szerint a varsói amerikai követ reggel 7 óra 50 perckor telefonon értesítette Roosevelt elnököt arról, hogy a német hadsereg behatolt Lengyelországba és

FRATERNITAS R. T. CLUJ NYOMASA.

SUN DE IMPRIMAT